

EESTI MAAÜLIKOOL

Majandus- ja sotsiaalinstituut

Kerli Kuus

**KESKKONNAHOIU PÕHIMÕTETE RAKENDAMINE
RAAMATUPIDAMISE KORRALDAMISEL EESTIS**

IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLE OF
ENVIRONMENTAL PRESERVING IN THE ORGANIZATION
OF ACCOUNTING

Bakalaureusetöö

Maamajandusliku ettevõtluse ja finantsjuhtimise õppekava

Juhendaja: dotsent Maire Nurmet, *PhD*

Tartu 2021

Eesti Maaülikool Kreutzwaldi 1, Tartu 51006		Bakalaureusetöö lühikokkuvõte	
Autor: Kerli Kuus		Õppekava: Maamajanduslik ettevõtlus ja finantsjuhtimine	
Pealkiri: Keskkonnanahoiu põhimõtete rakendamine raamatupidamise korraldamisel Eestis			
Lehekülgi: 51	Jooniseid: 11	Tabeleid: 3	Lisaid: 2
Osakond / Õppetool: Majandus- ja sotsiaalinstituut ETIS-e teadusvaldkond ja CERC S-i kood: Sotsiaalteadused, raamatupidamine, S192 Juhendaja(d): Maire Nurmet, <i>PhD</i> Kaitsmiskoht ja -aasta: Tartu 2021			
<p>Üha enam saab tänapäeval vajalikumaks rohelise majandamise viis, mis väärtustab loodust ja inimesi. Rohelise majanduse eesmärgiks on tõsta majandamise tõhusust ning saavutada olukord, kus ületarbimist, raiskamist ja emissioone oleks senisest vähem või see puudub. Bakalaureusetöö eesmärk on keskkonnasäästlike meetmete ja keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestavate meetmete välja selgitamine raamatupidamise korraldamisel Eesti ettevõtete seas. Bakalaureusetöö eesmärgi saavutamiseks kasutatakse kombineeritud andmekogumise- ja analüüsimeetodikat. Teoreetilises osas kasutatakse erinevaid teemakohaseid allikaid, see tähendab rohemajandust puudutavaid teadusartikleid ja raamatuid selgitamiseks töös kasutatavaid märksõnu ning loomaks nende põhjal teoreetilise aluse ja seose bakalaureusetöö empiirilise tulemusega. Töö tulemuste välja selgitamiseks viiakse läbi ankeetküsitlus välja valitud Eesti ettevõtte seas. Ankeetküsitlus on välja töötatud originaalse tööna autori poolt. Kasutatakse pilootuuringut, kus testitakse küsimustikku väiksema arvu küsitletute baasil. Uuringu tulemustest selgub, et keskkonnasäästlikkuse arvestus on ettevõtetele oluline keskmisel määral ning selle rakendamine on raskendatud vähesel määral. Peamiselt kasutasid ettevõtted erinevaid keskkonnasäästlikke meetmeid nagu e-arveid, E-arveldaja</p>			

keskkonda, dokumentide digitaliseerimist, elektroonilist raamatupidamistarkvara, digitaalset arhiveerimist ning paberivaba raamatupidamist. Rohelist raamatupidamist kasutati vähesel määral, kuid keskkonnaaruandeid ning keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi kasutati üksikutel juhtudel. Töö autor pakub välja järgneva töö edasi arendamise võimaluse: uurida suurema valimiga, missugused keskkonnasäästlikud ja keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestava raamatupidamise meetmed on olulised või mitteolulised erinevate majandussektorite lõikes või ettevõtte suuruse liigituse alusel.

Märksõnad: roheline raamatupidamine, digitaalne raamatupidamine, keskkonnasäästlik

Estonian University of Life Sciences Kreutzwaldi 1, Tartu 51006		Abstract of Bachelor's Thesis	
Author: Kerli Kuus		Curriculum: Rural Entrepreneurship and Financial Management	
Title: Implementation of the principle of environmental preserving in the organization of accounting			
Pages: 51	Figures: 11	Tables: 3	Appendixes: 2
Department / Chair: Institute of Economics and Social Sciences Field of research and (CERC S) code: Social sciences, accounting, S192 Supervisors: Maire Nurmet, <i>PhD</i> Place and date: Tartu, 2021			
<p>Management of green economy is nowadays even more required and increasing trend. It values nature and people around us. Therefore the purpose of green economy is to increase effectiveness of economy and achieve a status, where excessive consumption waste and emissions are brought to minimum or excluded totally. The aim of this bachelor thesis is to determine environmentally-friendly methods and measures through accounting management among Estonian companies. Combined mode of data collection and method of analysis are used to achieve the objective in this bachelor thesis. Different key sources like academic articles researches and books are used in the theoretical part of this thesis to clarify used keywords and to create a foundation and connection between theoretical and empirical section. A questionnaire of survey is carried out among Estonian companies to determine thesis empirical results. The questionnaire has been developed as an original work by the author. The author is using a pilot study, where the questionnaire is tested on the basis of a smaller group of respondents. The results of the research show that environmental management accounting is important to companies at medium</p>			

sustainability and its implementation is difficult to a small extent. The companies used mainly various environmentally-friendly methods such as e-invoicing, E-invoicing environment, document digitalization, electronic accounting software, digital filing and paperless accounting. The companies used green accounting to a small extent, but environmental reports and the Eco-Management and Audit Scheme were used in particular ways. The research sustainability for further development by author is to determine environmentally-friendly methods and measures through accounting management among larger group of Estonian companies and also to determine environmentally-friendly methods and measures through accounting management among economic sector's or among companies' classification.

Keywords: green accounting, digital accounting, environmental

SISUKORD

SISSEJUHATUS	7
1.KESKKONNAHOIU PÕHIMÕTTED RAAMATUPIDAMISE KORRALDAMISEL	9
1.1. Keskkonnasäästliku raamatupidamise vajadus ja selle rakendamise võimalused ..	9
1.1.1. Paberivaba raamatupidamine.....	12
1.2. Keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestav raamatupidamine ja selle rakendamise võimalused.....	14
1.2.1. Keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteem.....	16
1.2.2. Keskkonnaaruanne.....	19
2.KESKKONNASÄÄSTLIK JA KESKKONNASÄÄSTLIKKUSE DIMENSIOONI ARVESTAV RAAMATUPIDAMINE EESTI ETTEVÕTETE SEAS	23
2.1. Uurimistöö metoodika ja andmed.....	23
2.2. Küsitlustulemuste analüüs ja järeldused	26
KOKKUVÕTE	41
KASUTATUD KIRJANDUS	43
LISAD	46
Lisa 1. Näide keskkonnamõju ja -aspektide kirjeldusest (Keskkonnaministeerium 2003:30).....	46
Lisa 2. Küsimustik Eesti ettevõtete seas keskkonnasäästliku ja keskkonnasäästlikkuse dimesiooni arvestava raamatupidamise teemal	47
LIHTLITSENTS.....	51

SISSEJUHATUS

Üha enam saab tänapäeval vajalikumaks rohelise majandamise viis, mis väärtustab loodust ja inimesi. Rohelise majanduse eesmärgiks on tõsta majandamise tõhusust ning saavutada olukord, kus ületarbimist, raiskamist ja emissioone oleks senisest vähem või peaaegu mitte üldse. Ettevõtetal on võimalik korraldada oma finantsarvestust, kas keskkonnasäästlikult või keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestavalt ehk ökoloogilist jalajälge jälgides ehk teisisõnu rohemajandust silmas pidades. Keskkonnasäästlikeks meetmeteks on e-arved, E-arveldaja keskkonna kasutamine, dokumentide digitaliseerimine, digitaalne arhiveerimine, elektrooniline raamatupidamistarkvara ja paberivaba raamatupidamine. Paberivaba raamatupidamise all mõistetakse kogu ettevõtte raamatupidamise korraldamist elektrooniliselt, see tähendab, et kasutatakse kõiki eelpool nimetatud keskkonnasäästlike meetmeid. Rohelise raamatupidamise eesmärgiks on lisaks keskkonnasäästliku finantsarvestuse pidamisele ka ettevõtte keskkonnaarvestuse pidamine, vähendades samal ajal ökoloogilist jalajälge. Rohelise raamatupidamise käsitlemise meetmeteks on paberivaba raamatupidamine, keskkonnaaruannete koostamine ning keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi kasutamine.

Bakalaureusetöö eesmärk on keskkonnasäästlike meetmete ja keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestavate meetmete välja selgitamine raamatupidamise korraldamisel Eesti ettevõtete seas.

Bakalaureusetöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Anda ülevaade keskkonnasäästliku raamatupidamise vajadusest ja tutvustada selle rakendamise võimalusi.
2. Anda ülevaade keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestavat ehk rohelist raamatupidamist ja tutvustada selle rakendamise võimalusi.
3. Uurida keskkonnasäästlikkuse olulisust raamatupidamise korraldamisel Eesti ettevõtete seas.

4. Uurida, millistel eesmärkidel ja kuidas on Eesti ettevõtted keskkonnasäästlikku ja keskkonnasäästlikku dimensiooni arvestavat raamatupidamist rakendanud ning kuidas on see mõjutanud ettevõtete edukust.

Bakalaureusetöö koosneb kahest peatükist. Esimeses peatükis käsitletakse keskkonnasäästliku ja keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestava raamatupidamise olemust. Rohemajanduse paremaks mõistmiseks kirjeldatakse keskkonnasäästliku ja keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestava raamatupidamise mõisteid ning rakendamise võimalusi. Lisaks antakse ülevaade ka keskkonnasäästlikkuse olulisusest maailmas ja erinevate keskkonnamõjude võimalikkusest.

Töö teises peatükis analüüsitakse keskkonnasäästlikkuse olulisust raamatupidamise korraldamisel Eesti ettevõtete seas. Töö tulemusena selgub, mil määral ettevõtted peavad silmas keskkonnasäästlikkuse meetmeid ning keskkonnaaspekti finantsarvestuse pidamisel.

Bakalaureusetöö eesmärgi saavutamiseks kasutatakse kombineeritud andmekogumise- ja analüüsimeetodikat. Teoreetilises osas kasutatakse rohemajandust puudutavaid teadusartikleid ja raamatuid autoritelt nagu näiteks Tahmina Khanomi, Keskkonnaministeriumi, Rajib Datta, Harri Moora ja Heinz-Werner Engeli, Sander Aasna ning Maia Kurimilt selgitamiseks töös kasutatavaid märksõnu ning loomaks nende põhjal teoreetilise aluse ja seose bakalaureusetöö empiirilise tulemusega. Töö tulemuste välja selgitamiseks viiakse läbi ankeetküsitlus välja valitud Eesti ettevõtte seas. Ankeetküsitlus on välja töötatud originaalse tööna autori poolt. Kasutatakse pilootuuringut, kus testitakse küsimustikku väiksema arvu küsitletute baasil.

Bakalaureusetöö autor tänab kõiki Eesti ettevõtteid, kes olid nõus käesoleva uurimistöö raames osalema ankeetküsitluses.

1. KESKKONNAHOIU PÕHIMÕTTED

RAAMATUPIDAMISE KORRALDAMISEL

1.1. Keskkonnasäästliku raamatupidamise vajadus ja selle rakendamise võimalused

Raamatupidamise saab jagada kaheks: keskkonnasäästlik raamatupidamine ja keskkonnasäästlikku dimensiooni arvestav ehk ökoloogilist jalajälge jälgiv raamatupidamine ehk roheline raamatupidamine (Campos, A., Alvarez, A., Mesa, B., Oviedo, J. L., Caparros, A. 2021). Keskkonnasäästliku raamatupidamise all mõistetakse keskkonnasäästlikke meetmeid, mida rakendatakse finantsarvestust pidades. Ettevõtte on võimalus neid rakendada, kas täielikult või osaliselt, kuid üldjuhul ettevõtte, kes kasutavad keskkonnasäästlikku raamatupidamist, teevad seda osaliselt. Peamisteks meetmeteks on e-arved, E-arveldaja keskkonna kasutamine, dokumentide digitaliseerimine, digitaalne arhiveerimine ja elektrooniline raamatupidamistarkvara. Ettevõtte raamatupidamist on võimalik korraldada ka paberivabalt. (Food and Agriculture Organization of the United Nations 2018:7-8) Paberivaba raamatupidamine ehk digitaalne arvestusüsteem aitab kasutada vähem paberit ning andmevahetuse- ja säilituse elektrooniliseks muuta, samuti kirjeldab lühidalt enimkasutatavaid raamatupidamistarkvarasid ja pilveteenust (Grenman 2012). Paberivaba raamatupidamise all mõeldakse kogu ettevõtte raamatupidamise korraldamist elektrooniliselt, see tähendab, et kasutatakse kõiki eelpool mainitud keskkonnasäästlike raamatupidamise meetmeid. Rohelise raamatupidamise eesmärgiks on lisaks keskkonnasäästliku finantsarvestuse pidamisele ka ettevõtte keskkonnaarvestuse pidamine, vähendades samal ajal ökoloogilist jalajälge. (Food and Agriculture Organization of the United Nations 2018:7-8) Kui enne koroonapandeemiat oli digitaalne pööre võimalus Eestile, siis nüüdseks on see saanud vajaduseks, mistõttu võib digitaalset raamatupidamist pidada tehnoloogiliseks kui ka mõtteviisi muutuseks. Raamatupidamises ei tegeleta enam ainult finantsküsimumustega, vaid tehnoloogia kasutuselevõtu, testimise ja seadistamisega. Kui varasemalt peeti arvestusi paberil, siis tänapäeval tehakse seda enamasti elektrooniliselt.

Erinevad raamatupidamistarkvarad annavad võimaluse koostada klientide tegelikke vajadusi arvestavaid aruandeid reaalsajas. Varasemalt kohtuti klientidega paberdokumentide üleandmiseks, kuid nüüd on võimalus kasutada seda aega targemini – ettevõtte tulemuste arutamiseks ning finants- ja maksualase nõu küsimiseks. (Kaunis 2020) Keskkonna-, sotsiaalne- ja ettevõtte üldjuhtimine on kolm kõige olulisemat komponenti ettevõtte jätkusuutlikkuse ja ühiskondliku mõju tagamisel. Keskkonna- ja sotsiaalmõõtmel on peamised mõjuallikad erinevatele tööstusharudele nagu side-, tööstus-, tehnoloogia-, finants- ja kinnisvaraharudes. Finantsvaldkonnale avaldavad keskkonna- ja sotsiaalmõõtmel negatiivset mõju, kuid tööstus- ja kinnisvaraalast tegevust mõjutab ainult keskkonnakaitse. (Reconsidering systematic 2021) Lisaks on tõestatud, et ettevõtetel, kes peavad silmas keskkonnaarvestust, on madalam kapitali hind. Samuti hindavad pangad kõrgemalt ettevõtteid, kes lisaks finantsarvestusele peavad ka keskkonnaarvestust. (Eliwa, Aboud, Saleh 2019)

Keskkonnasäästliku raamatupidamise rakendamise võimaluste hulka kuuluvad e-arved, E-arveldaja keskkonna kasutamine, dokumentide digitaliseerimine, digitaalne arhiveerimine ja elektrooniline raamatupidamistarkvara (Kurim 2015). E-arve on masinloetav, automaatselt süsteemist süsteemi kulgev dokument (Rahandusministeerium 2020). Kindlasti ei loeta e-arveks meili teel saadetavat dokumenti. E-arvetele kehtivad samasugused seadused nagu muul kujul esitatud arvetele. E-arveid on lubatud esitada kõikidele koostööpartneritele, kellega on eelnevalt sõlmitud vastav kokkulepe. E-arveid tuleb säilitada seaduses sätestatult 7 aastat ning nende loetavus peab olema tagatud kogu säilitusaja vältel. Euroopa riigid – Taani, Norra ja Austria – mõistsid e-arvete kasu juba varakult ning on kehtestanud oma riikides e-arvete kohustuse. (Kurim 2015) Teadaolevalt teenis Taani 2015. aastal kasumit vaid e-arvetega 120 miljonit eurot aastas. Kõige suurem e-arvete osakaal Euroopa Liidus on Soomel (74%). Küll aga pole Soome teinud e-arveid kohustuslikuks nagu seda tegid Taani, Norra ja Austria. Alates 2017. aastast kasutavad avaliku sektori asutused nagu riigiasutused, kohalikud omavalitsused, koolid, haiglad, lasteaiad, riiklikud ettevõtted, avaliku sektoriga seotud mittetulundusühingud, vaid e-arveid. Eesmärgiks oli keskkonnasäästlik majandamine ja raha kokkuhoid. Selleks, et e-arvete kasutuselevõtt oleks edukas, peavad ka e-arvete saajad ja saatjad neid õigesti koostada oskama. (Aasna 2016) 2019. aasta 1. juunil võeti vastu raamatupidamise seaduse muutmise seadus, millega peavad raamatupidamiskohustuslased esitama ainult nõuetele vastavaid e-arveid, mitte *PDF* formaadis dokumente, avalikule sektorile (Riigi Teataja 2019). Eeldatavasti on väike ja keskmisega suurusega ettevõtetel

keerulisem kasutada e-arveid kui suurettevõtetel. Põhjuseks võivad olla vähesed teadmised ja ressursid investeerimiseks e-arvetesse. (Sandberg, Wahlberg, Pan 2009:289) Kõik avaliku sektori asutused (2017. aasta seisuga kokku 1662) saavad kasutada, kas Omniva e-arvete keskkonda, Telemaja Fitekki või Ettevõtjaportaali E-arveldajat. Valiku teeb ettevõtte vastavalt enda soovile. E-arvete keskkonna kasutamine annab ettevõttele võimaluse paremini, kiiremini ja lihtsasti organiseerida raamatupidamist. Lisaks on see ajasäästlik ja mugav. (Aasna 2016) Kõikidel ettevõtetel on võimalik e-arveldaja keskkonnas saata avalikule sektorile tasuta, piiramatus koguses ja tähtajatult e-arveid. Tarkvara kasutamine eeldab ettevõtetelt kuupõhist lepingu sõlmimist, kuid esimesel aastal on tarkvara kasutamine tasuta. E-arveldaja on kui majandustarkvara, mis koosneb viiest moodulist – arveldamise, raamatupidamise, aruandluse, personali ja seadistuste moodul. (Registrite ja Infosüsteemide Keskus 2020)

E-arvete kasutamisel on palju erinevaid positiivseid külgi. Kui e-arve jõuab ettevõtte majandustarkvarasse elektrooniliselt, see tähendab, et ei sisestata käsitsi arveid majandustarkvarasse, väheneb sisestamise vigade arv, nende leidmiseks ja parandamiseks kuluv aeg. Lisaks säästetakse vigade otsimise arvelt aega, mida saab kasutada teistele ressurssidele. Marge Kull väidab, et e-arvete kasutamine on kasulik nii selle saatjale kui ka vastuvõtjale, kuid selleks tuleb hinnata olukorda nii saatja kui ka e-arvete vastuvõtja vaatepunktist. E-arvetele üleminek võimaldab vastuvõtjal automatiseerida raamatupidamisega seotud tegevusi nagu sorteerimine, registreerimine, andmete sisestamine, konteerimine ja arhiveerimine. Seega väheneb arvetega tegelemise aeg ja kulud 80%. E-arvete vastuvõtmiseks tuleb luua ka majandustarkvara nii koostööpartneri kui ka ettevõtte vahel, mis tõttu paraneb kliendirahulolu, kuna saabunud arvete töötlemine muutub lihtsamaks. Saatjale on samuti e-arvete kasutamine tulutoov – paraneb kliendirahulolu, mis tõstab ettevõtte mainet, kiireneb raha liikumine, see tähendab arvete maksmine ning ka käibekapitali juhtimine. (Kurim 2015)

Raamatupidamist on võimalik korraldada ettevõtetes keskkonnasäästlikult. Selleks kasutatakse erinevaid keskkonnasäästlikke meetmeid, millest kõige tuntumad on e-arved ja E-arveldaja keskkonna kasutamine. E-arveks loetakse masintöödeldavat dokumenti, mida on ettevõtetel läbi E-arveldaja keskkonna lihtsam ühest süsteemist teise saata. E-arvete kasutamine säästab aega, väheneb vigade arv ning teeb kogu raamatupidamise kergemini korraldatavaks.

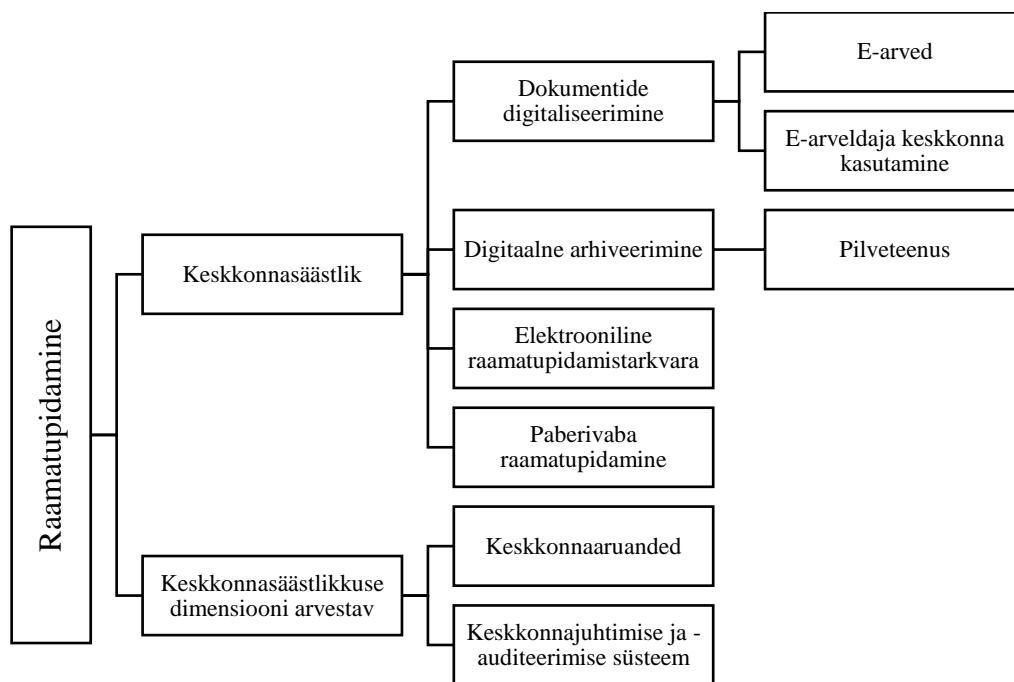
1.1.1. Paberivaba raamatupidamine

Rohelise raamatupidamise ühe osa moodustab paberivaba raamatupidamine. Kindlasti ei saa märkimata jätta, et ainult paberivaba raamatupidamine ei ole roheline raamatupidamine. Paberivaba raamatupidamine ehk digitaalne arvestussüsteem aitab kasutada vähem paberit ning andmevahetuse- ja säilituse elektrooniliseks muuta. Paberivabal raamatupidamisel on nii positiivseid kui ka negatiivseid külgi. Esiteks aitab see säästa aega, vähendab paberi- ja tahmakulu, väheneb eksimuste arv ning kiireneb infovahetus. Lisaks annab võimaluse lihtsalt säilitada vanu dokumente ja protokolle ning neid kiiremini leida, see tähendab mitte sorteerida paberihunnikuid ja seejärel neid leida, mida saab teha, vaid paari hiireklõpsuga. Üheks suurimaks paberivaba raamatupidamise negatiivseks küljeks on see, et tehnika vananeb kiiremini kui paber, seega on vaja teha suuremaid kulutusi tehnika hooldusele ja haldamisele. Ka tehnika taaskasutus nõuab lisakulutusi, kuna see on palju aeganõudvam ja keerulisem protsess kui paberi ümbertöötlus. (Grenman 2012)

Raamatupidamistarkvarad on üle viidud netikeskkonda, mis võimaldab sellele ligipääsu igal ajal ja kohas, kus eksisteerib internetiühendus. Dokumentide käitlemiseks on loodud erinevaid tarkvarasaid nagu Merit Aktiva, Standard Books, Taavi majandustarkvara ja paljud teised programmid. Eelpool mainitud programmide abil digitaliseeritakse dokumendid, saadetakse kinnitusringile, liidestatakse majandustarkvaraga, konteeringitakse ja seejärel arhiveeritakse. Erinevate tehingute administreerimise asemel, on ettevõttel võimalus panustada rohkem aega tehingute koordineerimiseks, programmide kasutusõiguse määramiseks, digitaliseeritud dokumentide liikumise skeemide ja kinnitussüsteemide paika panemiseks, konteeringute määramiseks ning digiallkirjastamiseks. Digitaalse raamatupidamise positiivseks küljeks on veel tasuta andmete arhiveerimine internetis ehk pilveteenus. (Kurim 2015) Pilveteenus on internetiplatvorm, kus on võimalik säilitada andmeid ja tarkvara, kus need on kättesaadavad igal ajal ja igas kohas, kus internetiühendus eksisteerib. Kui tavapärased raamatupidamisprogrammid on ostetud tarkvarana ja installeeritud arvutitesse, siis pilveteenus on kui teenus, mida on võimalik teatud mahtudes kasutada tasuta või ka osta pilveteenust teenusena sisse. See annab ettevõttele võimaluse kaasajastada raamatupidamist ning kogu ettevõtluskeskkonda. Pilveteenuse kasutamisel on

mitmeid positiivseid omadusi. Esiteks võimaldab see ettevõttel vähendada kapitalikulusid, selle asemel, et tarkvara osta või maksta igakuist kuutasu tarkvara kasutamise eest, saab ettevõtte paigutada oma piiratud ressursid äri edendamisse. Paljud ettevõtted investeerivad uutesse tehnoloogiatesse, et konkurentsivõimeline olla, kuid pilveteenuse abil saab ärimuutusi kohandada endale sobivalt täiesti tasuta. (Khanom 2017:30-33) Pilveteenuste tasuta pakkujate hulk on Eestis väga laialdane. Tasuta versioonide andmemaht on piiratud ning ei sisalda tihtipeale ka äriversioonide funktsionaalsusi. Eelkõige on tasuta versioonid mõeldud just väikeettevõtetele, kuid tasuta andmemahte on võimalik ka juurde osta vaid mõnekümne euro eest, mistõttu sobiks tasuta pilveteenus ka keskmise suurusega- ja suurettevõtetele dokumentide arhiveerimiseks. Tasuta pilveteenuseid pakub näiteks Dropbox, Google Drive, Microsoft Onedrive ja Box. Kõikidel teenusepakkujatel on kindlad turvameetmed nii, et küberrünnakud on praktiliselt välistatud. Tavapäraselt on probleemid tekkinud kliendi teadmatuse või hooletu käitumise tõttu. Selleks, et vajalikud dokumendid ja andmed ei satuks kolmandate osapoolte kätte, tuleks ettevõttel andmed ka krüpteerida. Teenusepakkuja SpiderOak kasutab dokumentide arhiveerimiseks automatiseeritud krüpteerimist, kuid teised teenusepakkujad seda võimalust ei paku. (Kurim 2015)

Raamatupidamise jagunemisel saab eristada kahte aspekti – keskkonnasäästlik ja keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestav raamatupidamine (joonis 1).

Joonis 1. Raamatupidamise jaotus keskkonnasäästliku ja keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestava aspekti alusel (autori koostatud).

Jooniselt 1 on näha, et keskkonnasäästlik finantsarvestus hõlmab endas erinevaid keskkonnasäästlikke meetmeid, mida on võimalik ettevõtetel rakendada, kas osaliselt või täielikult. Esimeseks meetmeks on dokumentide digitaliseerimine, kus ettevõtetel on võimalik kasutada e-arveid ning nende käsitlemiseks mõeldud lihtsustavat süsteemi ehk E-arveldaja keskkonda. Teiseks meetmeks on digitaalne arhiveerimine, mida on võimalik teha tasuta pilveteenuse abil. Kolmandaks meetmeks on elektroonilise raamatupidamistarkvara olemasolu ettevõttes. Viimaseks meetmeks on paberivaba raamatupidamine, mis hõlmab endas kõiki kolme eelnevat meetet ehk lihtsamalt öeldes kogu ettevõtte raamatupidamise korraldamist elektrooniliselt. Keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestava raamatupidamise korraldamiseks on kaks võimalust. Esimeseks võimaluseks on keskkonnaaruannete koostamine. Teiseks võimaluseks on keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi kasutamine. Mõlemal juhul jälgivad ettevõtted finantsarvestusega paralleelselt oma keskkonnakulusid ja -tuluseid.

1.2. Keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestav raamatupidamine ja selle rakendamise võimalused

Rohelise raamatupidamise mõiste võttis kasutusele Peter Wood 1980. aastatel. Selle eesmärk on loodusressursside ja saasteainete emissioonide arvestus ning keskkonnahoidliku arvepidamise korraldamine, see tähendab, et jälgitakse ettevõtte keskkonnakulusid ja -tuluseid. Roheline raamatupidamine on vabatahtlik, kuid sellise arvestussüsteemi abil on võimalik langetada juhtimisotsuseid, mis aitavad kaasa ettevõtte arengule. See näitab ettevõtte mõju keskkonnale, aitab parandada selle efektiivsust ning vähendab ettevõtte või tootmisprotsessi ökoloogilist jalajälge. Roheline raamatupidamine näitab ettevõttele, kui palju reostust ta tekitab. Seda võrreldakse töökohtade arvu ja toodangu väärtusega, mis näitab seadusandjatele, mis on ettevõtte nõrgim külge ja kuidas seda parandada keskkonnasäästlikul viisil. (Grenman 2012) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) keskkonnaprogrammi kohaselt saab rohemajanduse suurust mõõta erinevate indikaatorite

abil. Indikaatorid jagunevad kaheks – heaolu ja jätkusuutlikkuse ning rohemajanduse progressiindeksid (tabel 1). (Food and Agriculture Organization of the United Nations 2018:9)

Tabel 1. Rohemajanduse progressiindeksid (Food and Agriculture Organization of the United Nations 2018:11)

Indikaator	Kirjeldus, mõõtühik
Rohekaubandus	Keskkonnasäästlike toodete eksport, % kogueksportist
Innovatsioon	Patendiväljaannete arv, % kogu patendiväljaannetest
Taastuvad energiaallikad	Taastuvenergia osakaal, %
Energiakasutus	Energiakasutus, toornafta kg/1000\$
Veele juurdepääs	Veele juurdepääs, % koguveest
Elektrienergia	Elektrienergia kasutus, % kogu elektrisenergiast
Kanaliseerimine	Kanaliseerimise arvu arv, % kõikidest kanalisatsioonirajatistest
Õhusaaste	Tahkete osakeste reostuse kontsentratsioon
Ökoloogilise jalajälje suurus elaniku kohta	Sise- ja väliskeskkonna tooraine tarbimise suurus, t/elanik
Kaitsealad	Mere- ja maismaa kaitsealade, % kogu maapinnast
Ebavõrdsus	Rikkaima 10% elanikkonna sissetulekute võrdlus 40% vaeseima elanikkonna sissetulekute, %

Märkused:

1. Tähis „%“ tähendab protsenti.
2. Tähis „kg/1000\$“ tähendab kilogrammi tuhande dollari kohta.
3. Tähis „t/elanik“ tähendab tonni elaniku kohta.

Heaolu ja jätkusuutlikkuse indikaatoriteks on süsiniku, materjalide ning teiste faktorite keskmine tootlikkus, loodusressursside indeks, muutused maakasutuses ning õhusaaste kokkupuute protsent elanikkonnas. (Food and Agriculture Organization of the United Nations 2018:9) Kliima soojenemise ja erinevate keskkonnaprobleemide leevendamiseks on kasutuselevõetud roheline raamatupidamine. Selleks, et ökoloogilist jalajälge vähendada, tuleb kõigepealt määratleda kahjutekitajate faktorid. Kui ökoloogilise jalajälje suurus on teada, saavad ettevõtted esitada oma andmed ökoloogilist jalajälge jälgivatele ettevõtetele. See võimaldab ettevõttel koguda andmeid kulude, toodangu, laoseisu, jäätmekulude ja tulemuslikkuse kohta, et raamatupidamist paremini kavandada, täiustada ja kontrollida. Roheline raamatupidamine koosneb finantsarvestusest ja kulude arvestusest, et suurendada materjalide efektiivsust, vähendada keskkonnamõjusid ja -riske ning keskkonnakaitse

kulusid. Keskkonnakulude ja teiste kohustuste muutused on tingitud föderaalregulatsiooni jõustumise tagajärjest. (Datta 2012:102-103) Ökosüsteemide ja bioloogilise mitmekesisuse majandus on globaalne eestvedamine, mille põhieesmärgiks on looduse väärtustamine kõikidel tasanditel. Sihiks on saavutada olukord, järgides struktureeritud lähenemisviise, mis aitab juhtidel ära tunda ökosüsteemide ja bioloogilise mitmekesisuse poolt pakutavaid eeliseid, demonstreerides nende väärtusi majanduslikult. (Food and Agriculture Organization of the United Nations 2018:13)

Igal tegevusel on mõju loodusele, mistõttu on keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestava raamatupidamise eesmärgiks lisaks keskkonnasäästliku finantsarvestuse pidamisele ka ettevõtte keskkonnaarvestuse pidamine, vähendades samal ajal ökoloogilist jalajälge. Rohelise raamatupidamise täielikuks käsitlemise meetmeteks on paberivaba raamatupidamine, keskkonnaaruannete koostamine ning keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi kasutamine. Sellist finantsarvestuse süsteemi kasutades, näitab see ettevõttele, kui palju ta reostust tekitab ja kuidas seda parandada. Reostuse määramiseks on kasutusel erinevad indikaatorid – heaolu ja jätkusuutlikkuse ning rohemajanduse progressiindeksid.

1.2.1. Keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteem

Keskkonnajuhtimine on ettevõtte üldise juhtimise üks osa, mille eesmärk on keskkonnaküsimuste lahendamine. See aitab ettevõtetel keskkonnamõjusid kontrollida, vähendada ja ennetada. (Keskkonnaagentuur 2021) Euroopa Liidu keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteem (edaspidi EMAS) on vabatahtlik juhtimisviis, mille rakendamise vajadus tuleneb turunõudlusest ja avalikust survest. 1993. aastal kehtestas Euroopa Parlament ja Nõukogu määrusega nr 1836/93 keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi tööstussektori ettevõtetele. 2001. aastal laiienes määrus ka teistele sektoritele nagu ülikoolid, kohalikud omavalitsused ja ametkonnad. Määrusega number 1836/93 liitumiseks ei vaja ettevõtte õigusakti, vaid see on otsekohaldatav. Lisaks aastast 2009 on kõikidel ettevõtetel võimalik taotleda keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi registreeringut. Eesti seadusandluses on EMAS-i määrus üle võetud 2005. aastal keskkonnamõju hindamise ja

keskkonnajuhtimise süsteemi seadusega. (Keskkonnaministeerium 2020) Euroopa Liidus on EMAS sertifikaadiga liitunud üle 4000 ettevõtte, kuid Eestis 13 ettevõtet – AS Tallinna Vesi, Eesti Energia AS, Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, OÜ AMESTOP Torma Prügila, AS Epler & Lorenz, AS Ökosil, AS Ecopro, Käitlus OÜ, AS Väätsa Prügila, Enefit Green AS Iru Elektriijaam, AS Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus ja Edelaraudtee. Üha enam liituvad keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemiga ka väike- ja keskmisesuurusega ettevõtted ning populaarsemaks on see muutunud avaliku sektori organisatsioonide nagu ministeeriumite ja kohalike omavalitsuste seas. (Keskkonnaministeerium 2021)

Euroopa Liidu keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi registreerimiseks peavad ettevõtetel olema teostatud järgnevad tegevused:

- 1) ettevõtte juhtimissüsteem peab olema vastavuses Euroopa Liidu keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi määruse nõuetega, lisaks peab oma ettevõtte kohta olema koostatud keskkonnaülevaade, keskkonnapoliitika ning keskkonnaalased eesmärgid;
- 2) keskkonnaaruande koostamine;
- 3) keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi tõendajal peab olema hinantud keskkonnajuhtimissüsteem ja keskkonnaaruanne;
- 4) tõendatud keskkonnaaruande ja keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi registreerimistaotluse esitamine Keskkonnaagentuurile (Keskkonnaagentuur 2021).

Kui kõik tingimused on täidetud, kantakse registreeritud ettevõtte registrisse ja väljastatakse talle registreerimisnumber. Esmase tõendamise järel peab tõendaja kontrollitava ettevõttega koostama tõendamiskava, millega tagatakse, et kõik keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi kohased registreerimise tingimused oleksid täidetud. Juhtimissüsteemiga liitunud ettevõtted võivad kasutada ka logo (joonis 2) järgmistel eesmärkidel:

- 1) keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi osalemist näitavates dokumentides;
- 2) ettevõtte hoonetel, teadetahvlitel, kodulehtedel ja kutsetel;
- 3) ametlikus kirjapeas;
- 4) kinnitatud ja ajakohastatud keskkonnaaruandes;
- 5) kinnitatud informatsiooni väljavõtetes;

- 6) toote, teenuse ja tegevuse reklaamides, rõhutades logo erinevust toote ökomärgist.
(Engel, Moora 2010:17)

Joonis 2. Keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi logo (European Commission 2021).

Keskkonnajuhtimis- ja auditeerimise süsteemi logo ei tohi kasutada tootel või selle pakendil, muu toote või teenusega võrdlevas reklaamis ning ettevõttest üldiselt teavitades, kui ettevõtte kõigi tegevuskohtade vastavus pole juhtimissüsteemi nõuetele tõendatud. (Keskkonnaministeerium 2003:19)

Keskkonnajuhtimissüsteemi rakendamisel on väga palju positiivseid külgi. Majanduslikud põhjused nagu energia, vee, toorme, materjali ja muude ressursside säästlik tarbimine ja kordustarbimine aitab ettevõttel kulusid kärpida. Lisaks jäätmete, heitvee ja -gaaside vähendamine alandab survet keskkonnale ning kulusid ressursikasutusele, saastemaksudele, trahvidele, reostuse likvideerimisele ning jäätmekäitlusele. EMAS sertifikaat on tõestuseks ökomärgis toodetel, mille tõttu suureneb ka toodete ja teenuste kvaliteet. Kuna keskkonnasõbralike toodete ja teenuste nõudlus on turul tõusnud, siis seetõttu on saanud EMAS sertifikaat üheks suurimaks müügiargumendiks turul, mis omakorda tõstab ettevõtte turuväärtust. Keskkonnajuhtimissüsteemi rakendamine toob kaasa ka õnnetusriskide arvu vähenemise ettevõttes, seepärast on ettevõtetel suurem võimalus saada toetusi ja väiksemaid laenuintresse. Keskkonnajuhtimissüsteemi kasutamine ettevõttes mõjub ka töötajatele positiivselt, kuna keskkonna- ja ohutusnõuete täitmine ning ennetavate meetmete rakendamine mõjutab töö- ja elukeskkonna kvaliteeti, mille läbi suureneb ka töötajate motivatsioon. (Engel, Moora 2010:5-7)

Keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteem on vabatahtlik juhtimissüsteem, mille eesmärk on keskkonnamõjude kontrollimine, vähendamine ja ennetamine. Juhtimisviisi kasutusele võtnud ettevõtetel on palju eeliseid võrreldes ainult finantsarvestust pidavate ettevõtetega. Keskkonnasäästlik majandamine aitab ettevõttel kulusid ja ökoloogilist jalajälge vähendada. Lisaks saavad kõik keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemiga liitunud ettevõtted kasutada EMAS-i ökomärgistust, mis annab ettevõtetele võimaluse küsida kvaliteetsema toote või teenuse eest kõrgemat hinda.

1.2.2. Keskkonnaaruanne

Igal tegevusel on kas positiivne või negatiivne tagajärg keskkonnale. Ettevõtted, kellele on oluline ökoloogilise jalajälje vähendamine, koostavad keskkonnaaruandeid. Seega peavad ettevõtted lisaks finantsarvestusele ka keskkonnaarvestust. Keskkonnaaruannete eesmärgiks on avalikkusele ja huvitatud isikutele keskkonnavalase teabe andmine ettevõtete keskkonnategevuse kohta. Lisaks teavitada üldsust ettevõtte keskkonnategevuse mõjudest ja tulemuslikkusest. (Keskkonnaministeerium 2021) Aruandeid koostades on ettevõtete põhiideeks majandus-, keskkonna- ja sotsiaalvaldkondade kestav areng (Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioon 2021). Selgitamaks paremini keskkonnaaruande sisu, on töö autor võtnud aluseks AS Tallinna Vesi 2019. aasta keskkonnaaruande, kus ettevõtte on koostanud põhjalikud selgitused oma keskkonna eesmärkidest, mõjudest ja nende parandamisest. Ettevõtte on koostanud aruandeid alates 2004. aastast. AS Tallinna Vesi on vee-ettevõtja, mis pakub vee- ja kanalisatsiooniteenuseid üle kogu Eesti. Keskkonnaaruandest selgus, ettevõtte tekitab nii positiivseid kui ka negatiivseid mõjusid keskkonnale ja inimestele, kas kaudselt või otseselt. Esiteks säilitab ettevõtte kaudselt sanitaarkaitsealasid, mis kaitseb joogiveeallikaid, looduskeskkonda ning parandab bioloogilist mitmekesisust Ülemiste järves ja selle ümbruses. Sellega, et ettevõtte kasutab soojusenergia tootmises biogaasi, väheneb tootmisest tuleneva metaani emissioonide hulk. Viimaseks positiivseks mõjuriks ettevõtte tegevusel on see, et ta edastab tarbijatele nõuetele vastavat joogivett ehk mõjutab elanikkonna tervist. Negatiivseid keskkonnamõjusid on ettevõttel kokku neli. Märkamatu tekivad jäätmed ja pinnasekahjustused torustike ehitusel ning remondil. Samuti tõuseb elektrienergia kasutamisel emissioonide tase – tekib

õhureostus ja kasvuhooneefekt. AS Tallinna Vesi veevõtt mõjutab energia- ja kemikaalikulu ning nendest tulenevaid keskkonnamõjusid. Viimaseks negatiivseks keskkonnamõjukuks on reovee heidete sattumine keskkonda. Sellest tuleneb keskkonna saastamine – väheneb elukeskkonna kvaliteet, veekvaliteedi muutuse tagajärjel hävineb nii loomastik kui ka taimestik ning samuti tekib ka õhku ka ebameeldiv lõhn. (AS Tallinna Vesi 2019) Keskkonnaaruanne on ettevõtte keskkonnajuhtimise visiitkaart, mille eesmärgiks on edendada ettevõtte keskkonnamõjude hindamisvõimet planeerimises ja täiustamises. Aruanne peab olema avalikkusele kättesaadav ning peamiselt koostatakse see keskkonnategevusest huvitatud isikutele nagu näiteks tarbijatele, rahandusasutustele, meediale, ametkondadele, uurimisasutustele, konkurentidele ja teistele ettevõtetele. (Engel, Moora 2010:17) Ettevõtte on kohustatud koostama kinnitatud keskkonnaaruande vähemalt iga kolme aasta tagant. Ettevõtte on kohustatud esitama keskkonnaaruande iga kolmanda kalendriaasta kohta sellele järgnevale aastale. Aruanne esitatakse Keskkonnaotsuste Infosüsteemi 31. jaanuariks. (Keskkonnaamet 2021) Aruandes esitab AS Tallinna Vesi ülevaate keskkonnategevuse põhinäitajate tulemuslikkusest (tabel 2).

Tabel 2. AS Tallinna Vesi keskkonnategevuse tulemuslikkuse näitajad (AS Tallinna Vesi 2019)

Põhinäitaja	Keskkonnamõju kirjeldus
1. Energiatõhusus	Põlevkivist toodetud elektrienergia, MWh
2. Soojusenergia	Maagaasist toodetud soojusenergia, MWh Biogaasist toodetud soojusenergia, MWh
3. Kemikaalide kulu	Vedelkloor, Koagulant, polümeer, osoon, metanool, t
4. Vesi	Omatarbeks kasutatud vesi, tuh/m ³ Pinnavee võtt, tuh/m ³ Põhjavee võtt, tuh/m ³
5. Jäätmed	Segaolmejäätmed, t Taaskasutusse suunatud paber ja papp, pakendid, biolagunevad jäätmed ning metall, t Võrepraht, t Reovee- ja liivapüüdurite sete, t Kaevepinnas ja kivid, betoon ja tellised, t Asfaldi, ehitus-, lammutus- ja ohtlikud jäätmed, t Muud jäätmed, t
6. Heited	Lämmastikdioksiid, lenduvad orgaanilised ained, süsinikdioksiid, vääveldioksiid, tahked osakesed summaarselt, vesiniksulfiid, t

7. Bioloogiline mitmekesisus	Maakasutus väljendatuna kogu ettevõttele kuuluva maa-alana, ha Vettpidava materjaliga kaetud ala suurus, ha
8. Keskkonnaharidus	Vestlusingides osalenud laste arv, tk

Märkused:

1. Tähis „MWh“ tähendab kilovatt-tundi.
2. Tähis „t“ tähendab tonni.
3. Tähis „tuh/m³“ tähendab tuhat kuupmeetrit.
4. Tähis „ha“ tähendab hektarit.
5. Tähis „tk“ tähendab tükki ehk inimeste arvu.

Keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi määrase kohaselt peab keskkonnanaruande andma lühikese ja selge kirjelduse ettevõttest, tema tegevustest, toodetest ja teenustest. Lisaks peab aruanne sisaldama keskkonnapoliitika, juhtimissüsteemi ning oluliste keskkonnaaspektide ja -mõju (lisa 1) kirjeldust. (Engel, Moora 2010:16) Keskkonnaaspektid jagunevad kaheks – otsesed ja kaudsed mõjurid. Otsesed faktorid on seotud ettevõtte tegevuse, toodete ja teenustega, mille üle on ettevõttel otsene kontroll. Kaudsed mõjutegurid on järgnevad:

- 1) tootega seotud tegevus nagu kujundamine, tootearendus, pakendamine, vedu, kasutamine ning jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine;
- 2) reaalinvesteeringud, laenude andmine ja kindlustusteenused;
- 3) uuele turule sisenemine;
- 4) haldamine ja planeerimine;
- 5) peatöövõtjate, alltöövõtjate ja tarnijate keskkonnategevus ning selle tulemuslikkus.

(Keskkonnaministeerium 2003: 40-41)

Samuti peab keskkonnanaruande andma ülevaate keskkonnategevuskavast ja peamistest ettevõtte eesmärkidest. Lisaks peab keskkonnanaruandes esitama keskkonnategevuskava täitmise tulemused, peale selle veel faktid, joonised, keskkonnategevuse tulemuslikkuse indikaatorid ning nende võrdluse eelmise aruandeaasta näitajatega ning õigusaktides nõutud näitajatega. Viimaseks peab aruande lõpus olema kirjas tõestaja nimi, keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi registrinumber ning tõestamise kuupäev. (Engel, Moora 2010:16)

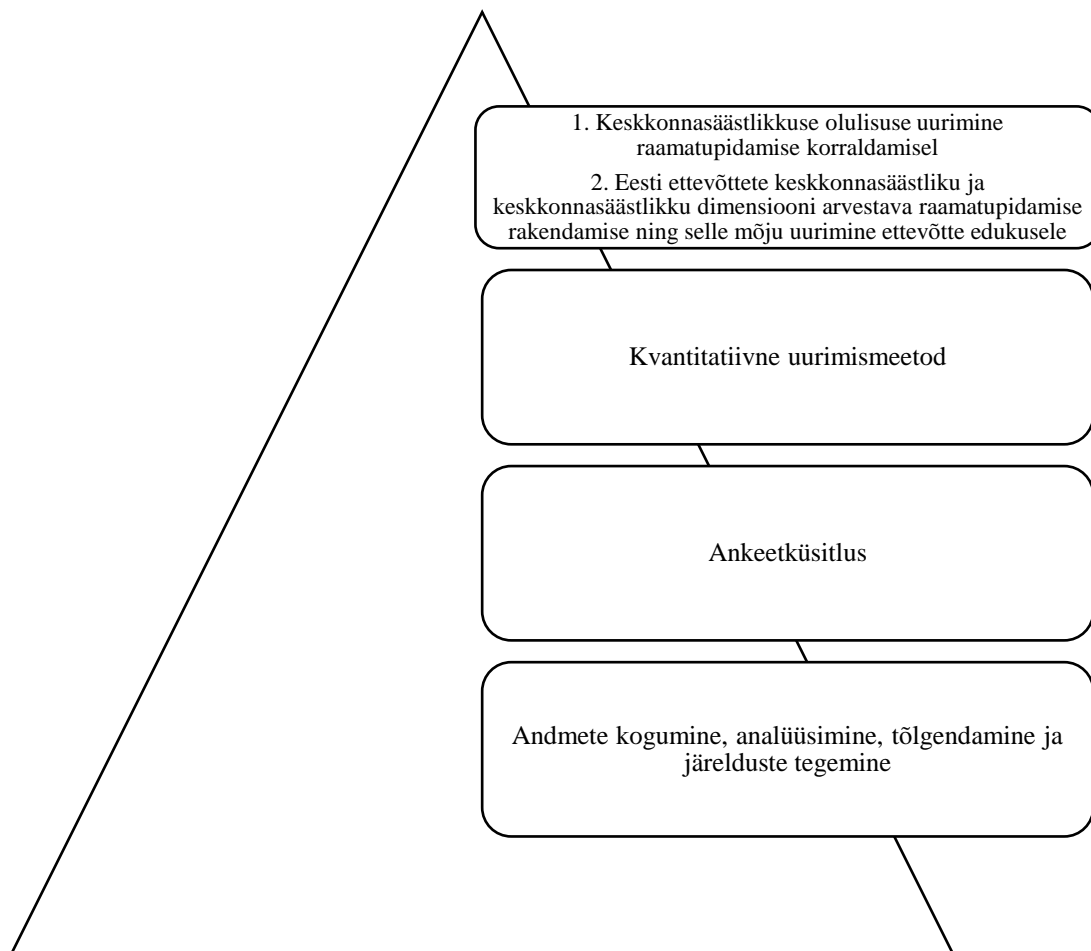
Tihti peale tekitavad ettevõtete tegevused märkamatuks keskkonnale nii positiivseid kui ka negatiivseid mõjusid ning just keskkonnanaruande koostamise ning keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi kasutamisega on ettevõtetel, kellele on oluline keskkonnasäästlikkus, jälgida oma ökoloogilist jalajälge. Kindlasti on ökoloogilise jalajälje vähendamisel suur roll ka teiste keskkonnasäästlike meetmete nagu e-arvete, digitaliseeritud dokumentide,

digitaalse arhiveerimise, elektroonilise raamatupidamistarkvara ning paberivaba finantsarvestuse kasutamine raamatupidamise korraldamisel.

2. KESKONNASÄÄSTLIK JA KESKKONNASÄÄSTLIKKUSE DIMENSIOONI ARVESTAV RAAMATUPIDAMINE EESTI ETTEVÖTETE SEAS

2.1. Uurimistöö metoodika ja andmed

Bakalaureusetöö eesmärk oli keskkonnasäästlike meetmete ja keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestavate meetmete välja selgitamine raamatupidamise korraldamisel Eesti ettevõtete seas. Autor on kirjeldanud uurimistöö käiku uurimispüramiidi abil (joonis 3).

Joonis 3. Uurimispüramiid (autori koostatud).

Bakalaureusetöös kasutatakse kvantitatiivset uurimismeetodit. Andmete kogumiseks kasutati eestikeelset ankeetküsitlust (lisa 2), mis koostati internetis *Google Drive*-s. Ankeetküsitlus on välja töötatud originaalse tööna autori poolt. Kasutatakse pilootuuringut, kus testitakse küsimustikku väiksema arvu küsitletute baasil. Küsitluse üldkogumi moodustasid 40 Eesti ettevõtet. Vastuseid tuli kokku 30, mis moodustab 75% üldkogumist. Andmete kogumisperioodiks oli 10-20.05.2020. Joonised on koostatud *Microsoft Office Excelis*.

Küsimustik koosnes kaheksast küsimusest, millest seitse olid kohustuslikud ja üks vabatahtlik. Küsimusi oli kolme liiki: valikvastustega küsimusi oli kokku kolm, avatud küsimusi kokku kolm ning skaalal põhinevaid küsimusi kokku kaks. Kohustuslikud küsimused olid mõeldud ettevõtetele, kes kasutavad keskkonnasäästlikku raamatupidamist osaliselt või täielikult ning ettevõtetele, kes kasutavad keskkonnasäästlikkuse dimensiooni

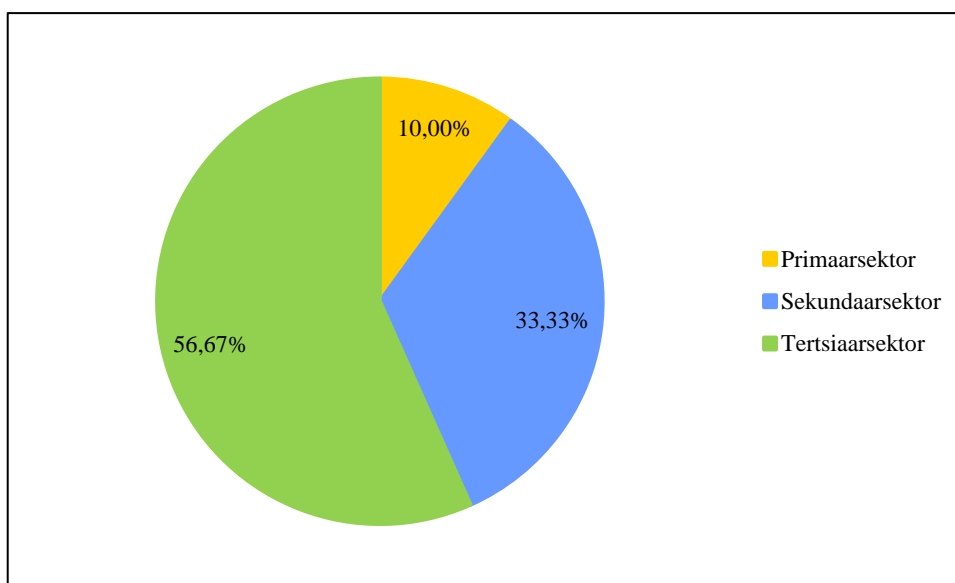
arvestavat raamatupidamist. Vabatahtlik küsimus oli suunatud ettevõtetele, kes praeguse seisuga ei kasuta keskkonnasäästlikku raamatupidamist eeldusel, et hakkavad seda tegema tulevikus. Küsimustiku vastajatele tagati anonüümsus.

Ankeetküsitlus algas sissejuhatusega, seejärel esitati kolm küsimust ettevõtte olemuse kohta, see tähendab, et uuriti ettevõtte tegevusala ja -kohta ning suurust. Järgnevad küsimused olid keskkonnasäästliku ja rohelise raamatupidamise kohta.

Saadud andmeid analüüsiti, tõlgendati, tehti järeldusi ning andmetöötlus koostati järjestamise alusel, see tähendab, tuuakse välja minimaalne, keskmine ja maksimaalne element.

2.2. Küsitlustulemuste analüüs ja järeldused

Küsimustikule vastas kokku 30 Eesti ettevõtte omanikku või raamatupidajat. Ettevõtted on jaotatud Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori alusel kolmeks – primaar-, sekundaar- ja tertsiaarsektor (joonis 4).

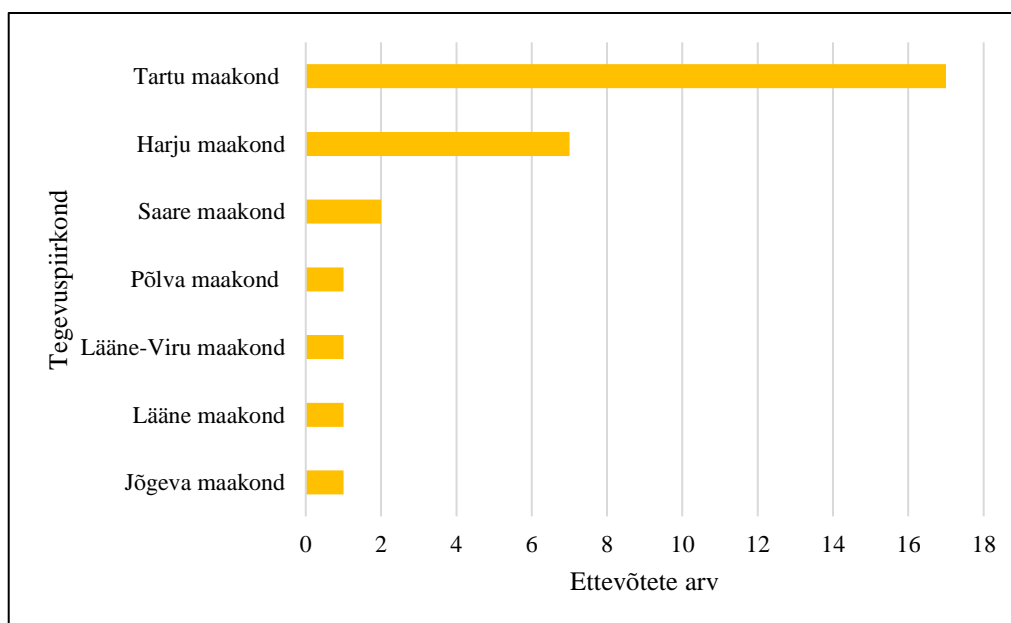

Joonis 4. Uuringus osalenud ettevõtete jaotus tegevusalade järgi (autori koostatud).

Primaarsektorisse kuuluvad ettevõtted, kes tegelevad põllumajanduse, metsamajanduse, kalanduse või mäetööstusega. Sekundaarsektori moodustavad ettevõtted, kes tegelevad tooraine töötlemisega nagu näiteks ettevõtted, kes tegelevad töötleva tööstusega, elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamise, veevarustuse, kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitlusega või ehitusega. Majandussektori suurima osa moodustab tertsiaar- ehk teenindussektor, kuhu kuuluvad hulgi- ja jaekaubandusega, mootorsõidukite- ja rataste remondiga, veonduse ja laondusega, majutuse ja toitlustuse, info ja sidega, finants- ja kindlustustegevusega, kinnisvaraalse tegevuse, kutse-, teadus- ja tehnikaalse tegevuse, haldus- ja abitegevuse, avaliku halduse ja riigikaitse, hariduse, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande, kunsti, meelelahutuse ja vabaaja ning muu teenindusega seotud tegevustega tegelevad ettevõtted. (Registrite ja Infosüsteemide Keskus 2008)

Jooniselt 4 on näha, et küsitlusele vastajatest moodustab majandussektorist kõige suurema osa tertsiaarsektor, kõige väiksema osa moodustab primaarsektor ja sekundaarsektoris on keskmiselt ettevõtteid. Vastanutest tegutseb primaarsektoris kolm ettevõtet ehk 10% üldkogumist. Sekundaarsektoris kümme ettevõtet ehk 33,33% ja tertsiaarsektoris 17 ettevõtet ehk 56,66% kogu vastajatest. Tavapärasele majandussektori jaotusele, kinnitab uurimus seda, et kõige rohkem ettevõtteid on küsitlejatest tertsiaarsektoris, natuke vähem ettevõtteid sekundaarsektoris ja primaarsektor moodustab kõige väiksema oma.

Küsitlusele vastajatel paluti märkida nende tegevuskoht maakonna täpsusega. Eestis on kokku 15 maakonda – Harju, Hiiu, Ida-Viru, Jõgeva, Järva, Lääne, Lääne-Viru, Põlva, Pärnu, Rapla, Saare, Tartu, Valga, Viljandi ja Võru maakond. Vastanutest tegutsesid ettevõtted kuues erinevas maakonnas – Harju, Jõgeva, Lääne, Lääne-Viru, Põlva, Saare ja Tartu maakonnas (joonis 5).

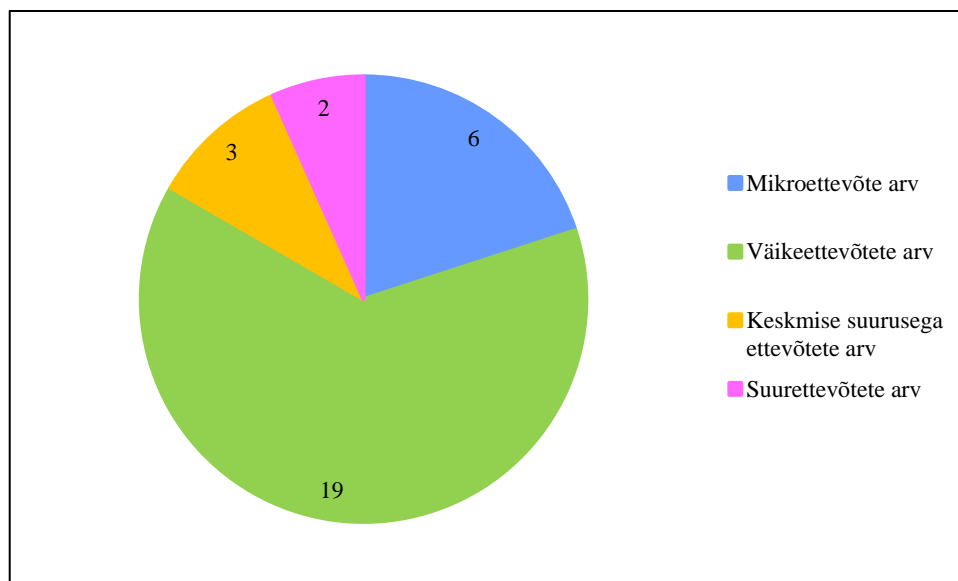

Joonis 5. Vastanud ettevõtete tegevuspiirkonna jaotus maakondade järgi (autori koostatud).

2020. aasta seisuga on Eestis kokku 137 246 ettevõtet, millest 77 300 asub Harjumaa, 997 Hiiumaa, 6483 Ida-Virumaa, 2298 Jõgevamaa, 2319 Järvamaa, 1987 Läänemaal, 4852 Lääne-Virumaa, 2098 Põlvamaa, 8250 Pärnumaa, 3062 Raplumaal, 3494 Saaremaal, 14853 Tartumaal, 2065 Valgamaal, 4004 Viljandimaal ning 3184 Võrumaal (Statistikaamet 2020). Jooniselt 5 on näha, et vastanutest tegutseb kõige rohkem ettevõtteid Tartu

maakonnas, kokku 17 ettevõtet, mis moodustab 56,67% valimist ning Tartumaa ettevõtete hulgast 0,11%. Järjestuselt teisel kohal on Harju maakond, kus tegutseb 7 ettevõtet ehk 23,33%, mis on Harjumaa kogu ettevõtetest 0,09%. Saare maakonnas tegutseb kaks ettevõtet ning teistes maakondades nagu Põlva, Lääne-Viru, Lääne ja Jõgeva maakonnas üks ettevõte. Kui võrrelda vastanute hulka Saaremaa kõikide ettevõtetega, siis see moodustab 0,05%, Põlvamaa võrdluses on selleks 0,04%, Lääne-Virumaal 0,02%, Läänemaal 0,05% ning Jõgevamaal 0,04%. Küsitluse vastustest on näha, et Tartu ja Harju maakonnas asuvad teenindustettevõtted ning teistes maakondades, maakohtades ja linnast välja asuvatel aladel tegutsevad pigem primaar- või sekundaarsektorisse kuuluvad ettevõtted.

Kolmandaks uuris töö autor ettevõtete suurust. Ettevõtted on Euroopa Komisjoni määruse number 651/2014 lisa 1 põhjal jaotatud nelja gruppi – mikroettevõtted, väikeettevõtted, keskmise suurusega ettevõtted ja suurettevõtted (joonis 6).

Joonis 6. Ettevõtete suuruse liigitus (autori koostatud).

Mikroettevõtted on ettevõtted, kellel on kuni kümme töötajat ning mille aastakäive või bilansi kogumaht ei ületa kahte miljonit eurot. Väikeettevõtted on ettevõtted, millel on kuni 50 töötajat ja mille aastakäive või bilansi kogumaht ei ületa kümnet miljonit eurot. Keskmise suurusega ettevõtted on ettevõtted, millel on kuni 250 töötajat ning mille aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot ja bilansi kogumaht ei ületa 43 miljonit eurot. (Euroopa

Liidu Teataja 2014) Suurettevõtted on kõik ülejäänud ettevõtted, mis ei vasta kolmele eelnevalt nimetatud ettevõtte töötajate arvu ja ülemäärade nõuetele.

Jooniselt 6 on näha, et küsitlusele vastanutest moodustavad kõige suurema osa väikeettevõtted, suuruselt teise osa mikroettevõtted ning kõige vähem küsitluses osalejaid tegutsevad keskmise suuruse- ja suurettevõttena. Kolmekümnest ettevõttest oli mikroettevõtteid kokku 19 ehk 63,33%, väikeettevõtteid kuus ehk 20%, keskmise suurusega ettevõtteid kolm ehk 10% ning suurettevõtteid kaks ehk 6,67% kogu vastajatest. Tartu- ja Harjumaal tegutsevad suurettevõtted, keskmise suurusega ettevõtted kui ka nii mikro- kui ka väikeettevõtted. Teistes maakondades nagu Jõgeva, Saare, Põlva, Lääne ja Lääne-Virus tegutsevad küsitluse põhjal väike- ja mikroettevõtted.

Järgnevalt tuli vastajatel hinnata väiteid, mis iseloomustavad nende ettevõtte praktikaid. Uuringu tulemustest selgus, et keskkonnasäästlikkus on pigem oluline või oluline 21 ettevõttele. (Tabel 3)

Tabel 3. Uuringus osalejatele esitatud väidete rakendamise tulemus ettevõtete arvu järgi (autori koostatud)

	Ei rakendatud	Rakendatakse üksikutele juhtudel	Rakendatakse vähesel määral	Rakendatakse keskmisel määral	Rakendatakse peaaegu täielikult	Rakendatakse täiel määral
Keskkonnasäästlikkus on ettevõttele oluline	1	2	6	10	7	4
Keskkonnasäästlikkuse arvestus on ettevõttes rakendatud	6	1	7	12	3	1
Ettevõtte kasutab rohelist raamatupidamist	1	3	6	7	9	4
Tulevikus võtab ettevõtte kasutusele	2	3	1	6	12	6

keskkonnasäästliku/ roheline raamatupidamise						
Keskkonnasäästlikk use arvestus suurendab ettevõtte kasumit	9	5	7	5	2	2
Keskkonnasäästlikk use arvestus suurendab kulusid	8	9	3	9	1	0
Ettevõtte koostab keskkonnaaruandeid	23	0	0	2	2	3
Ettevõtte kasutab keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi	23	0	0	2	2	3

Märkus. Tähis „0“ tähendab, et keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestava raamatupidamise meetet ei rakendatud.

Esimeseks väiteks oli „Keskkonnasäästlikkus on ettevõttele oluline“. Nelja ettevõtte esindaja hinnangul on keskkonnasäästlikkus ettevõttele täiel määral oluline, seitsme ettevõtte hinnangul peaaegu täielikult oluline, kümne ettevõtte hinnangul keskmisel määral oluline, kuue ettevõtte hinnangul vähesel määral oluline, kahe ettevõtte hinnangul üksikutele juhtudel oluline ning ühe ettevõtte jaoks polnud keskkonnasäästlikkus oluline. Sellest võib järeldada, et keskkonnasäästlikkus on ettevõtetele oluline.

Teine väide oli „keskkonnasäästlikkuse arvestus on ettevõttes raskendatud“. Kolmel juhul oli keskkonnasäästlik raamatupidamine ettevõttes raskendatud täielikult ja ühel juhul peaaegu täielikult. Kaheteistkümne ettevõtte arvates oli selline finantsarvestuse viis raskendatud keskmisel määral. Vähesel määral oli keskkonnasäästlikkuse arvestus raskendatud seitsmes ettevõttes ja üksikutele juhtudel ühes ettevõttes. Kuue ettevõtte arvates pole keskkonnasäästlik raamatupidamine raskendatud. Kuigi keskkonnasäästlikkus on ettevõtetele oluline, ei tähenda see seda, et kõik ettevõtted seda ühtemoodi rakendaksid. Paljudes ettevõtetes on keskkonnasäästlikkuse arvestus raskendatud, põhjuseks võivad olla vähesed teadmised ja oskused ning soov jääda oma vanade harjumuste juurde finantsarvestust pidades.

Kolmas väide oli „Ettevõtte kasutab rohelist raamatupidamist“. Uuringust selgus, et üks ettevõtte ei kasuta üldse rohelist raamatupidamist ja neli ettevõtet rakendavad rohelist raamatupidamist täielikult. Rohelist raamatupidamist rakendavad peaaegu täielikult üheksa ettevõtet ja keskmisel määral seitse ettevõtet. Vähesel määral rakendatakse kuue ettevõtte seas ning üksikutel juhtudel kolme ettevõtte seas. Rohelise raamatupidamise eesmärk on ettevõtte keskkonnakulude ja -tulude jälgimine lisaks finantsarvestusele. Teadaolevalt ettevõtted, kes rakendavad rohelist raamatupidamist osaliselt, kasutavad paberivaba raamatupidamist, koostavad keskkonnaaruandeid või teevad mõlemat.

Neljandaks väiteks oli „tulevikus võtab ettevõtte kasutusele keskkonnasäästliku /roheline raamatupidamise“. Küsimus oli mõeldud ettevõtetele, kes hetkel ei kasuta keskkonnasäästlikku või rohelist raamatupidamist. Kaks ettevõtet olid kindlad, et tulevikus sellist finantsarvestust kindlasti kasutusele ei võta ning kuus ettevõtet teadsid, et lähevad üle keskkonnasäästlikule või rohelinele raamatupidamisele. 12 ettevõtet arvasid, et tulevikus rakendavad peaaegu täielikult ning kuus ettevõtet keskmisel määral vastavat finantsarvestussüsteemi. Vähesel määral hakkab rakendama ainult üks ettevõtte ja üksikutel juhtudel kolm ettevõtet. Kuna üks ettevõtte vastas eelnevalt, et ei kasuta rohelist raamatupidamist ja keskkonnasäästlik arvestus oli ettevõtte jaoks raskendatud, siis selgitab see vastust, miks ei võeta ka tulevikus kasutusele keskkonnasäästlikku või rohelist raamatupidamist. Üldjuhul on ettevõtted kindlad, et lähi- või kaugtulevikus võetakse kasutusele keskkonnasäästlik või roheline raamatupidamine.

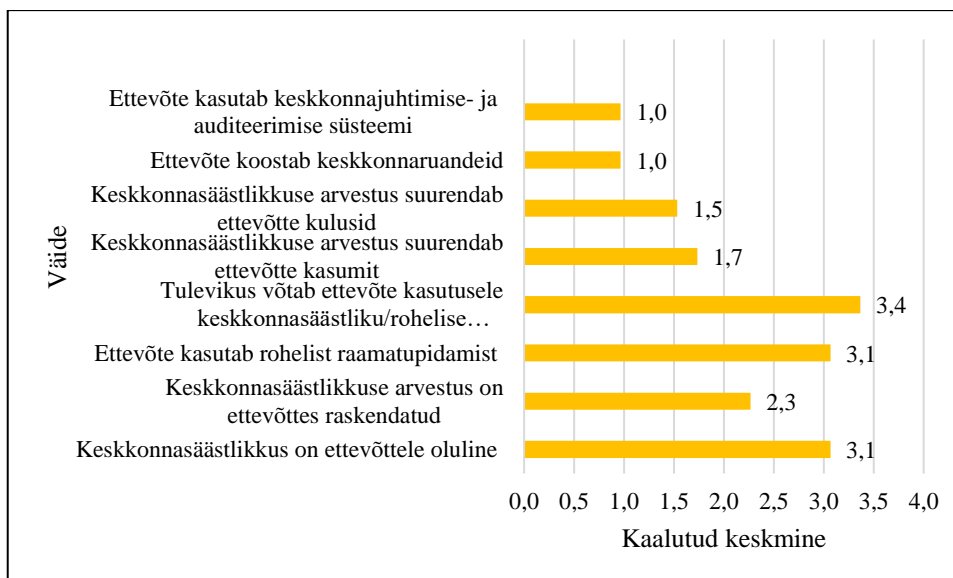
Viies väide oli „keskkonnasäästlikkuse arvestus suurendab ettevõtte kasumit“. Enamjaolt oli vastanutel arvamus, et rohemajandus kasumit ei suurenda, nii arvasid üheksa ettevõtet ehk 30% valimist. Viiel juhul suureneb kasum üksikutel juhtudel ning seitsmel juhul vähesel määral. Kasum suureneb viie ettevõtte arvates keskmisel määral, kahe ettevõtte arvates peaaegu täielikult ning kahe ettevõtte arvates suurendab keskkonnasäästlik arvestus ettevõtte kasumit. Mikroettevõtete esindajate arvates kasum oluliselt ei suurene, kuid väikeettevõtete puhul võib kasumi suurenemise hinnangut märgata. Keskmise suurusega ja suurettevõtteid esindanud vastajate arvates suureneb kasum märkimisväärselt.

Kuues väide oli „keskkonnasäästlikkuse arvestus suurendab kulusid“. Kaheksa ettevõtte arvates keskkonnasäästlikkuse arvestus kulusid ei suurenda, kuid üheksa ettevõtte hinnangu kohaselt suurendab see kulusid üksikutel juhtudel ning kolme ettevõtte kulusid vähesel

määral. Keskmisel määral suurendab kulusid üheksal ettevõttel ning peaaegu täiel määral suurendab ühe ettevõtte kulusid. Ükski ettevõtte ei arvanud kindlalt, et keskkonnasäästlik arvestus suurendab kulusid terviklikult. Uuringu tulemustena selgus, et keskkonnasäästlik suurendab kulusid, millest võib järeldada, et suurenevad küll kulud, kuid samuti suureneb ka kasum. Seega mida suuremaid kulutusi teha keskkonnasäästlikule arvestusele, seda suurem on ka ettevõtte kasum.

Seitsmes väide oli „ettevõtte koostab keskkonnaaruandeid“. 23 ettevõtet ei koosta ning kolm ettevõtet koostavad keskkonnaaruandeid. Peaaegu täielikult rakendavad väidet kaks ettevõtet ning keskmisel määral samuti kaks ettevõtet. Ükski ettevõtte ei koosta keskkonnaaruandeid üksikutele juhtudel või vähesel määral. Viimaseks väiteks oli „ettevõtte kasutab keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi“. Kõik ettevõtted, kes kasutavad keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi, peavad koostama ka keskkonnaaruandeid. Sellest tulenevalt on ka eelneva ja praeguse väite küsitlustulemused sarnased: 23 ettevõtet ei kasuta keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi ning kolm ettevõtet kasutavad. Peaaegu täiel määral kasutavad juhtimissüsteemi kaks ettevõtet ja keskmisel määral samuti kaks ettevõtet. Ükski vastanutest ei kasuta keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi üksikutele juhtudel või vähesel määral. Roheline raamatupidamine koosneb paberivabast raamatupidamisest, keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi kasutamisest ning keskkonnaaruannete koostamisest. Uuringu tulemuste põhjal selgub, et vähesed ettevõtted kasutavad keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi ning koostavad keskkonnaaruandeid. Üldjuhul ettevõtted rohelist raamatupidamist täielikult ei rakenda, vaid kasutavad ainult paberivaba raamatupidamist ehk korraldavad raamatupidamist elektrooniliselt ning ei jälgi keskkonnakulusid ega -tulusid. Seega pole enamjaolt ettevõtetele oluline ökoloogilise jalajälje jälgimine.

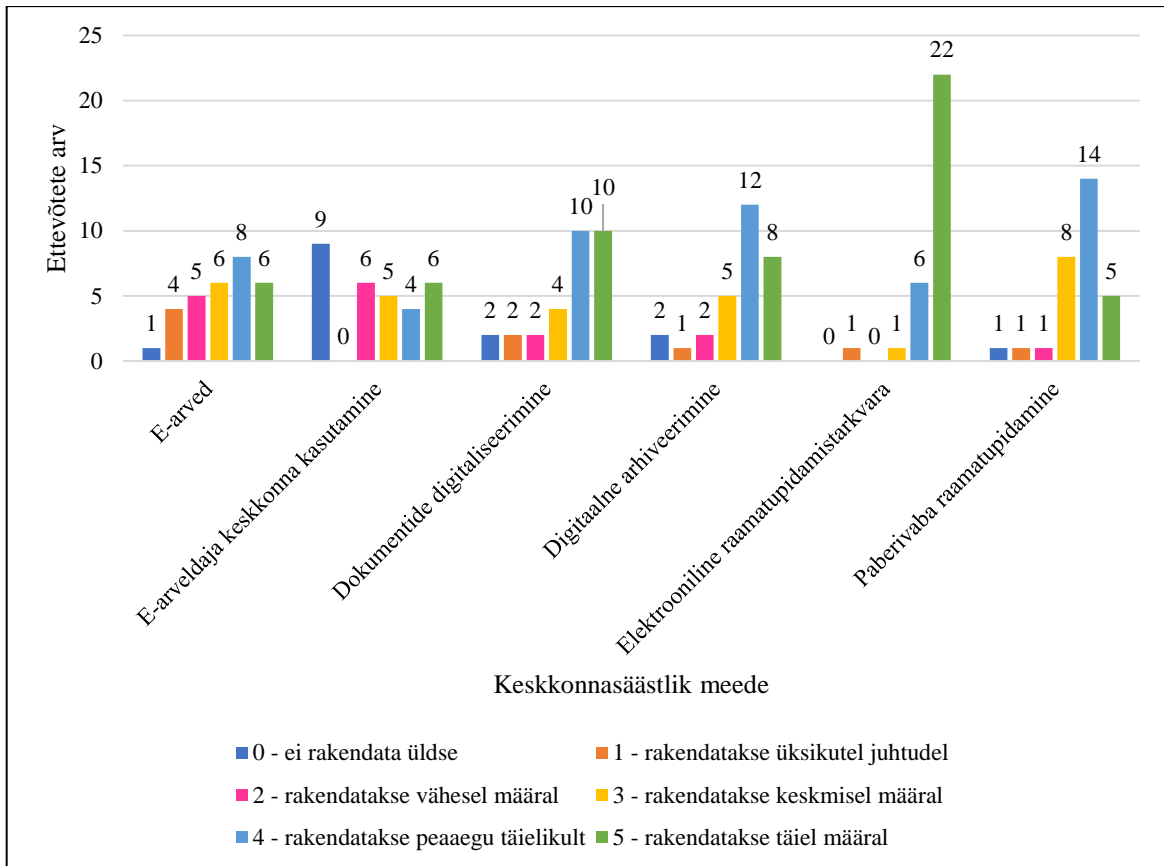
Tabeli 3 tulemuste lihtsustamiseks on autor koostanud küsitlustulemuste põhjal joonise kaalutud keskmise meetodiga, kus „0-ei rakendata üldse“, „1-rakendatakse üksikutele juhtudel“, „2-rakendatakse vähesel määral“, „3-rakendatakse keskmisel määral“, „4-rakendatakse peaaegu täielikult“ ja „5-rakendatakse täiel määral“. (Joonis 7)

Joonis 7. Uuringus osalejatele esitatud väidete rakendamise tulemus ettevõtete arvu järgi kaalutud keskmise meetodi põhjal (autori koostatud).

Jooniselt 7 on näha, et ettevõtetele on keskkonnasäästlikkus oluline keskmisel määral. Keskkonnasäästlikkuse arvestus on ettevõttes raskendatud vähesel määral. Praeguse seisuga kasutavad ettevõtted rohelist raamatupidamist keskmisel määral ning on nõus võtma tulevikus kasutusele, kas täieliku keskkonnasäästliku või roheline raamatupidamise samuti keskmisel määral. Vastajate arvates suurendab keskkonnasäästlikkuse arvestus kasumit ning kulusid vähesel määral. Vastanud ettevõtete esindajad kasutavad rohelist raamatupidamist keskmisel määral, kuid sellise finantsarvestuse meetmeid nagu keskkonnanaruannete koostamine ning keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi kasutatakse ettevõttes üksikutel juhtudel.

Seejärel tuli ettevõtetel hinnata keskkonnasäästlike raamatupidamise meetmete kasutust enda ettevõttes. Autoril on välja toodud kuus keskkonnasäästlikku meetmet (e-arved, E-arveldaja keskkonna kasutamine, dokumentide digitaliseerimine, digitaalne arhiveerimine, elektrooniline raamatupidamistarkvara ja paberivaba raamatupidamine), mida ettevõtted hindama pidid. Meetmeid oli võimalik hinnata viiepalli skaalal, kus „0-ei rakendata üldse“, „1-rakendatakse üksikutel juhtudel“, „2-rakendatakse vähesel määral“, „3-rakendatakse keskmisel määral“, „4-rakendatakse peaaegu täielikult“ ja „5-rakendatakse täiel määral“. (Joonis 8)

Joonis 8. Keskkonnasäästlike raamatupidamise meetmete kasutus ettevõtete arvu järgi (autori koostatud).

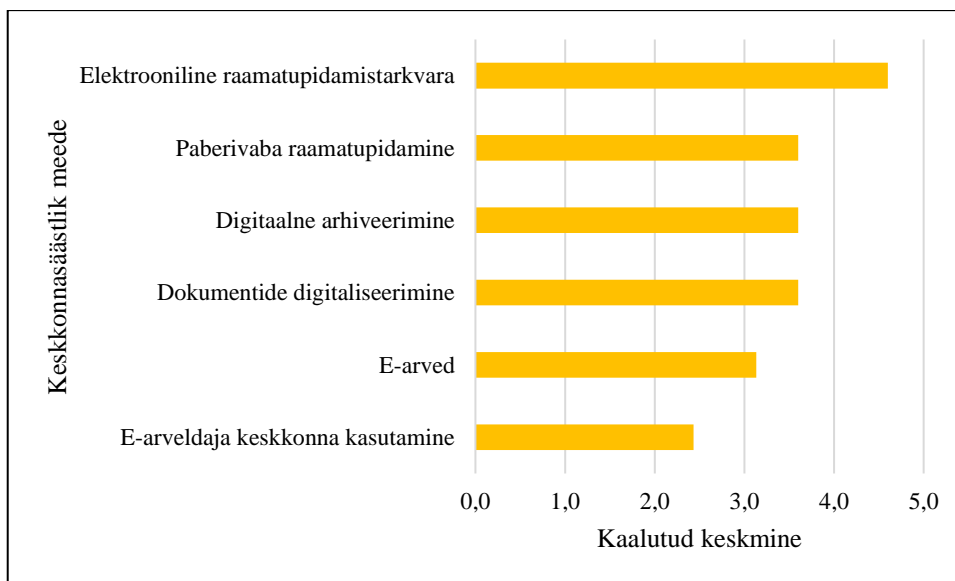
Jooniselt 8 on näha, et e-arveid kasutavad kõik ettevõtted peale ühe. E-arveid rakendatakse täiel määral kuues ettevõttes, peaaegu täielikult kaheksa, keskmisel määral kuue, vähesel määral viie ning üksikutele juhtudel nelja ettevõtte seas. E-arveldaja keskkonna kasutamine oli ettevõtete seas haruldasem nähtus. Üheksal juhul ei rakendatud seda üldse. Kuuel juhul kasutati E-arveldaja keskkonda vähesel määral, neljal juhul peaaegu täielikult ning viiel juhul täiel määral. Küsitluse vastuste seas oli välja toodud, et ettevõtte ei taha kasutada e-arveid, kuna need on tasulised ja lihtsam on kasutada *PDF* formaadis arveid.

Dokumente digitaliseeriti kümnes ettevõttes täiel määral ning kümnes ettevõttes peaaegu täielikult. Neli ettevõtet rakendasid dokumentide digitaliseerimist keskmisel määral, kaks ettevõtet vähesel määral, kaks ettevõtet üksikutele juhtudel ning kaks ettevõtet ei kasutanud üldse dokumentide digitaliseerimist. Üldjuhul kasutavad kõik ettevõtted, välja arvatud kaks, digitaliseeritud dokumente kas osaliselt või täielikult.

Digitaalne arhiveerimine on võrdväärne dokumentide digitaliseerimisega. Ettevõtted, kes digitaliseerisid dokumente, kasutasid ka digitaalset arhiveerimist ehk pilveteenust. Kaheksa ettevõtet arhiveerisid dokumente digitaalselt täiel määral, 12 ettevõtet peaaegu täielikult, viis ettevõtet keskmisel määral, kaks ettevõtet vähesel määral, üks ettevõtte üksikudel juhtudel ning kaks ettevõtet ei kasutanud digitaalset arhiveerimist. Digitaalne arhiveerimine käib paberkandjal arhiveerimisega samamoodi, arhiveeritakse seitsme aasta vanuseid asjakirju. Digitaalne arhiveerimine on samuti sarnaselt seotud dokumentide digitaliseerimisega, kuna kui poleks digitaliseeritud dokumente, poleks ettevõtetel võimalust ka dokumente digitaalselt arhiveerida.

Elektroniline raamatupidamistarkvara oli olemas kõikidel ettevõtetel, kuid igapäevaselt kasutasid seda 22 ettevõtet, peaaegu täielikult kuus ettevõtet, keskmisel määral üks ettevõtte ning üksikudel juhtudel samuti üks ettevõtte. Paberivaba raamatupidamist ehk raamatupidamise korraldamist täielikult elektrooniliselt kasutasid viis ettevõtet. 22 ettevõtte raamatupidamine oli korraldatud peaaegu ning kaheksa ettevõtte raamatupidamine vähesel määral paberivabalt. Vähesel määral rakendas keskkonnasäästlikku meedet üks ettevõtte, üksikudel juhtudel samuti üks ettevõtte ning üks ettevõtte kasutab siamaani paberkandjal raamatupidamist. Tänapäeval kui nutiajastul on möödapääsematu mitte kasutada elektroonilist raamatupidamistarkvara, millel on erinevad raamatupidamismoodulid kõik ühest kohast kättesaadavad. Seda näitab ka uurimuse tulemus, et kõikidel ettevõtetel on olemas elektroniline raamatupidamistarkvara.

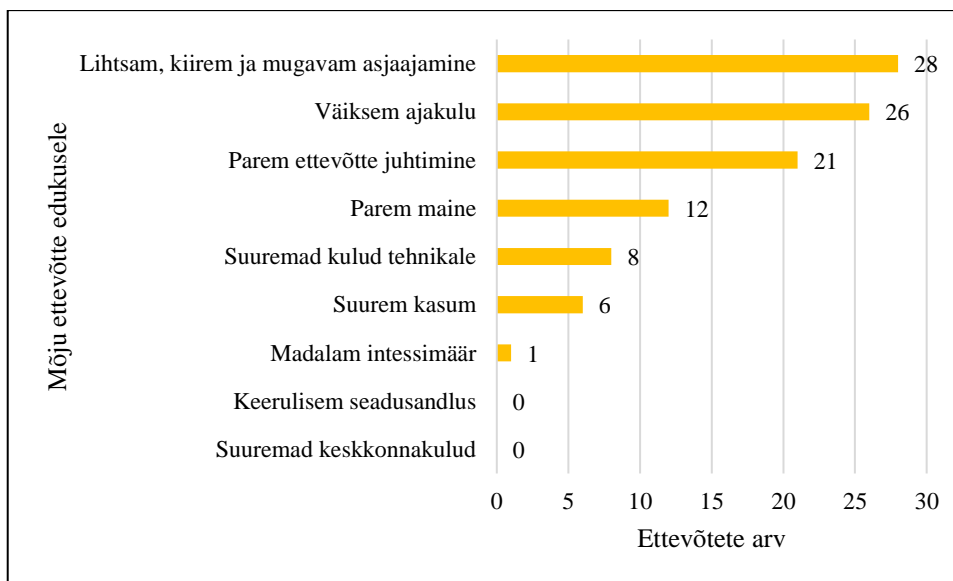
Küsitlustulemuste paremaks analüüsimiseks anti hinnang ka kaalutud keskmise meetodiga. Järelduste tegemiseks on kõik kaalutud keskmise meetodiga saadud tulemused ümardatud täisarvuni. (Joonis 9)

Joonis 9. Ettevõtete keskkonnasäästlike meetmete kasutus kaalutud keskmise meetodi alusel (autori koostatud).

Jooniselt 9 on näha, et kaalutud keskmise meetodiga saadi, et a-arveid kasutati ettevõtetes keskmisel määral ning e-arvete lihtsustavat süsteemi ehk E-arveldaja keskkonda vähesel määral. Dokumente digitaliseeriti ja arhiveeriti digitaalselt peaaegu täielikult. Elektrooniline raamatupidamistarkvara oli olemas kõikide vastanud ettevõtete seas, kuna seda meetet rakendati täiel määral. Paberivaba raamatupidamist rakendati peaaegu täielikult ehk enamasti oli ettevõtete raamatupidamine korraldatud elektrooniliselt.

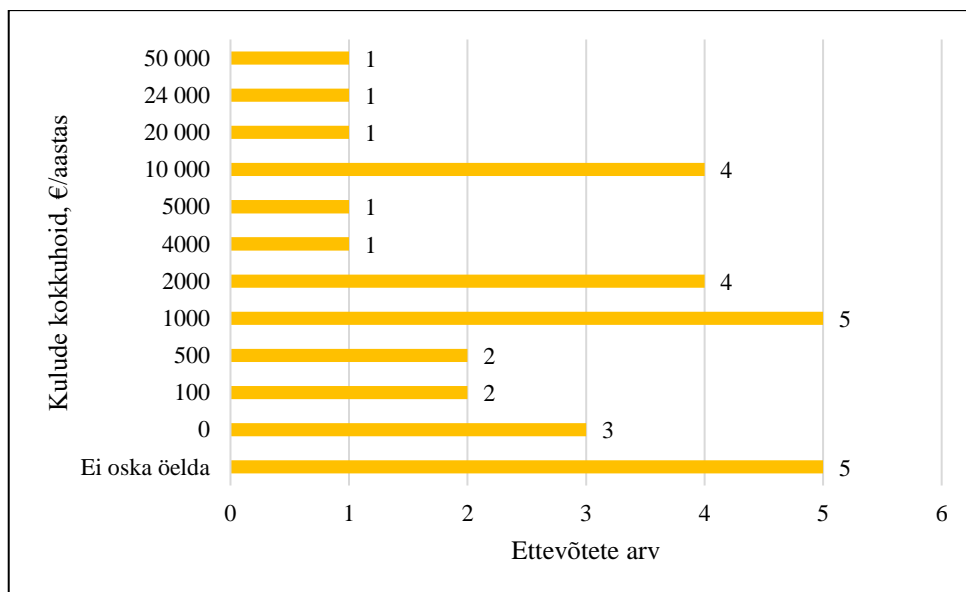
Järgmiseks uuriti, kuidas on keskkonnasäästlik raamatupidamine seotud ettevõtte edukusnäitajatega. Välja on toodud nii positiivsed kui ka negatiivsed tegurid. (Joonis 10)

Joonis 10. Keskkonnasäästliku raamatupidamise mõju ettevõtte edukusele (autori koostatud).

Uuringust selgus, et keskkonnasäästlikul raamatupidamisel on ettevõtetele peamiselt positiivne tagajärg, kuid ühel juhul ka negatiivne tagajärg. Jooniselt 10 selgub, et 28 ettevõtte arvates teeb keskkonnasäästlik raamatupidamine asjaajamise lihtsamaks, kiiremaks ja mugavamaks. Samuti arvavad 26 ettevõtet, et tekib ka väiksem ajakulu. Lisaks sellele on kõige rohkem vastuseid saanud ka tegur „parem ettevõtte juhtimine“, mille poolt on hääletanud 21 ettevõtet ehk 70% kogu vastajatest. Samuti annab ettevõttele teiste silmis parema maine keskkonnasäästlik raamatupidamine 12 ettevõtte jaoks, mis moodustab 40% valimist. Positiivsete faktorite poolest on suurenenud kuue ettevõtte kasum pärast keskkonnasäästliku raamatupidamise kasutuselevõttu ning üks ettevõtte on silma jäänud pangale ja saanud madalamat intressimäära laenu võttes. Negatiivselt on keskkonnasäästlik raamatupidamine mõjutanud kaheksat ettevõtet, kes on pidanud tegema hakkama suuremaid kulutusi tehnikale. Võib eeldada, et suuremad kulutused on tehtud just arvutile või raamatupidamistarkvara ostmisele. Ühegi ettevõtte arvates ei kaasne keskkonnasäästliku finantsarvestusega keerulisemat seadusandlust või suuremaid keskkonnakulusid.

Järgnevalt uuriti ettevõtetelt, kui palju nad säästavad keskkonnasäästliku raamatupidamisega aastas. Viis ettevõtet ei osanud ligikaudset summat öelda ja kolm ettevõtet ei säästnud midagi, kuid ülejäänud 22 ettevõtet säästsid aastas vahemikus 100-50 000 eurot. (Joonis 11)

Joonis 11. Ettevõtete kulude kokkuhoid keskkonnasäästliku raamatupidamisega ühes aastas (autori koostatud).

Jooniselt 11 on näha, et viis ettevõtet ei osanud anda hinnangut, kui palju nad säästavad aastas keskkonnasäästliku raamatupidamisega. Kolm ettevõtet väitis, et ei säästa midagi, kuna e-arved on tasulised. Kaks ettevõtet säästavad aastas 100 eurot ning kaks ettevõtet 500 eurot aastas. Kaks ettevõtet ehk 6,67% ettevõtetest säästavad rohemajandusega 100 eurot ja kaks ettevõtet ehk 6,67% 500 eurot aastas. Kõige rohkem ettevõtteid, viis ehk 16,67% kogu vastajatest, säästab aastas 1000 eurot. Järgnevalt säästavad aastas neli ettevõtet ehk 13,33% kõikidest ettevõtetest 2000 eurot ja neli ettevõtet ehk 13,33% säästab 10 000 eurot. 3,33% ettevõtetest ehk üks ettevõtte säästab 4000 eurot, üks 5000 eurot, üks 20 000 eurot, üks 24 000 eurot ja üks ettevõtte 50 000 eurot aastas. Tabelist 3 selgus, et ettevõtte arvates keskkonnasäästlik arvestus pigem ei suurenda ettevõtte kasumit, siis jooniselt 8 võib näha vastupidist tulemust. 22 ettevõtet säästab keskkonnasäästliku raamatupidamisega märkimisväärselt. Tõestatud on, et uute investeeringute protsesside kaasajastamiseks lühiajalises plaanis vähendab see ettevõtte kasumit, kuid pikas perspektiivis hoopis suurendab seda (Nurmet, Mõtte, Lemsalu, Leetsaar 2019). Seega, kui ettevõtteid rakendaksid ka rohelist raamatupidamist, jälgides ettevõtte keskkonnakulusid ja -tulusid, oleks kasum pikas perspektiivis veelgi suurem.

Küsimustiku kaheksas küsimus oli suunatud ettevõtetele, kes hetkel ei kasuta keskkonnasäästlikku raamatupidamist. Uuriti, milline võiks olla ettevõtte esimene samm keskkonnasäästliku raamatupidamise poole. Vastuseid tuli kokku kolm. Üks ettevõtte vastas,

et nende esimene samm võiks olla paberivaba raamatupidamine ehk kogu raamatupidamise korraldamine elektrooniliselt. Teine ettevõtte vastas, et ka nende ettevõttel võiks olla vähem dokumentatsiooni paberil ja nemad hakkaksid kindlasti kasutama e-arveid ja dokumentide digitaliseerimist. Viimase ettevõtte raamatupidaja arvates on juhi soovi, vähese arvutikogemuse ja -oskuse tõttu nende ettevõttel peaaegu võimatu hakata tulevikus kasutama täielikku keskkonnasäästlikku raamatupidamist. Küll aga raamatupidaja võimsuses olevad dokumendid on praegusel hetkel juba osaliselt digitaalselt säilitatud. Kolmas ettevõtte ei osanud täpselt öelda, milline võiks olla nende esimene samm keskkonnasäästliku raamatupidamise poole.

Raamatupidamine on võimalik jagada kaheks keskkonnasäästliku ja keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestava aspekti alusel. Uuringu tulemuste üldistamiseks saab öelda, et keskkonnasäästlikkus on vastanud ettevõtete jaoks pigem oluline. Seda võib järeltada tulemusest, et keskkonnasäästlike meetmeid rakendati kaalutud keskmise meetodi alusel, kas peaaegu täielikult või täiel määral. Keskkonnasäästlikeks meetmeteks on e-arved, E-arveldaja keskkonna kasutamine, dokumentide digitaliseerimine, digitaalne arhiveerimine, elektrooniline raamatupidamistarkvara ja paberivaba raamatupidamine. Keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestav raamatupidamine on aga ettevõtete jaoks vähem oluline, kuna sellise finantsarvestuse meetmeid kasutati vähem või mitte üldse. Kolmekümnest ettevõttest 22 ettevõtet polnud kordagi kokku puutunud keskkonnaaruannete ega keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemiga. Kuna ettevõtted rakendasid teisi keskkonnasäästlike meetmeid, kuid mitte rohelist raamatupidamist, siis töö autori sõnul võib selle põhjuseks olla vähene teadlikkus oma tegevuse keskkonnamõjudest ning eelistus jääda oma vana juhtimissüsteemi juurde.

Töö autori arvates oli kõige raskem uurimistöö koostamise juures sobivate allikate leidmine ning nende sobitamine uurimisküsimustega. Autori teema uudsuse tõttu oli sobivaid teadusartikleid ja raamatuid kasutamiseks küllaltki vähe. Kõige paremini õnnestus originaalse tööna ankeetküsitluse koostamine, millele sai autor palju head tagasisidet vastanud ettevõtelt. Ettevõtted olid huvitatud uuritavast teemast ning soovisid lõputöö valmides ka tulemusi teada saada. Seda näitab ka ankeetküsitlusele vastajate arv, millele vastas neljakümnest ettevõttest 30 ehk 75% vastajatest. Ankeetküsitluse seitmes küsimus „Eeldatavasti hoiab Eesti keskmine suurettevõtte kokku 200 000€ aastas vaid e-arvetega. Võrreldes Teie ettevõtte raamatupidamist keskkonnasäästliku raamatupidamisega, siis kui

palju Teie ettevõtte ligikaudselt aastas säästab? Vastusesse palun kirjutage vastav summa. Näiteks 50 000“ polnud läbi mõeldud. Lisaks sellele, kui palju ettevõtteid aastas säästavad keskkonnasäästliku raamatupidamisega, oleks pidanud uurima ka ettevõtete müügitulusid, et teada saada kokkuhoiu osakaalu kogu ettevõtte tulust, kuid antud hetkel pole tulemusega võimalik midagi edasi uurida. Töö autor pakub välja järgnevad töö edasi arendamise võimalused:

- 1) uurida suurema valimiga keskkonnasäästlikku ja keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestava raamatupidamise rakendamist;
- 2) uurida missugused keskkonnasäästlikud ja keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestava raamatupidamise meetmed on olulised erinevate majandusgruppide lõikes või ettevõtte suuruse liigituse alusel.

KOKKUVÕTE

Rohemajanduse eesmärk on looduse ja inimeste väärtustamine. Selle tulemusena tõstetakse majandamise tõhusust ja ideaaliks on luua seisukord, kus ületarbimist, raiskamist ja emissioone oleks praegusest olukorrast vähem või see puuduks. Eesmärgi saavutamise üheks võimaluseks on keskkonnasäästlik või keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestava raamatupidamise rakendamine ettevõttes. Roheline finantsarvestus koosneb keskkonnasäästliku raamatupidamise meetmetest, sealhulgas jälgitakse ka ettevõtte keskkonnatulusid ja -kulusid.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli keskkonnasäästlike meetmete ja keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestavate meetmete välja selgitamine raamatupidamise korraldamisel Eesti ettevõtete seas.

Töö autor kasutas kvantitatiivset uurimismeetodit, kogudes ankeetküsitlusega andmeid. Küsitlusele vastas 30 Eesti ettevõtet. Peamiselt moodustasid valimi väike- ja mikroettevõtted, kes tegutsevad tertsiaar- või sekundaarsektoris ning asuvad peamiselt Tartu või Harju maakonnas. Väiksem hulk ettevõtteid asuvad Jõgeva, Saare, Põlva, Lääne ja Lääne-Virumaal. Samuti moodustasid väikse osa valimist keskmise suurusega- ja suurettevõtted, kes tegutsesid primaar- või sekundaarsektoris.

Uuringu tulemuste üldistuste tegemiseks on kasutatud aritmeetilist keskmist. Uuringu tulemusena selgus, et keskkonnasäästlikkus on üldjuhul, see tähendab keskmisel määral, ettevõtetele oluline, kuid selle rakendamine võib osutuda vähesel määral raskeks. Samuti kasutavad ettevõtted keskmisel määral rohelist raamatupidamist ning ettevõtete arvates võtavad nad tulevikus täielikult kasutusele keskkonnasäästliku või rohelise raamatupidamise keskmisel määral. Ettevõtete arvates suurendab keskkonnasäästlik raamatupidamine kasumit vähesel määral, kuid kulusid üksikutel juhtudel. Kuna rohelise raamatupidamise rakendamine oli ettevõtetes vähene või kasutati ainult keskkonnasäästlike meetmeid, siis keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi ning keskkonnaaruandeid kasutati üksikutel juhtudel. Keskkonnasäästlikest raamatupidamise meetmetest kasutati kõige rohkem

elektroonilist raamatupidamistarkvara, mida kasutasid valimist 100% ettevõtetest. Kuna rohelist raamatupidamist rakendati vähesel määral, siis peamiselt kasutati ettevõttes selle ühte osa – paberivaba raamatupidamist ehk finantsarvestuse korraldamist elektrooniliselt. Kõige rohkem kasutasid ettevõtted paberivabast raamatupidamise meetmetest dokumentide digitaliseerimist ja digitaalset arhiveerimist. Kõiki meetmeid rakendati ettevõtetes peaaegu täielikult. Keskmisel määral kasutasid ettevõtted e-arveid ning vähesel määral E-arveldaja süsteemi, mis tegelikkuses teeks e-arvetega majandamise ettevõtete jaoks palju lihtsamaks. Keskkonnasäästlikul raamatupidamisel on nii positiivne, kuid mõnikord ka negatiivne mõju ettevõtte edukusele. Positiivsest küljest tekib digitaliseerimise tagajärjel väiksem ajakulu, samuti on lihtsam, kiirem ja mugavam asjaajamine. Lisaks paraneb ettevõtte juhtimine ning tekib ka ettevõtetele parem maine teiste silmis, eriti pankade. Harvemal juhul suureneb ka kasum. Negatiivsest küljest tekivad suuremad kulud tehnikale. Ankeetküsitluse käigus selgus ka, et keskkonnasäästliku raamatupidamisega on aastas ettevõttel võimalik säästa märkimisväärselt. Säästmise suurusjärgud jäävad vahemikku 100-50 000 eurot aastas. Viimaseks selgus, et kolm ettevõtet ei kasuta hetkel keskkonnasäästlikku raamatupidamist, kuid sooviksid seda tegema hakata. Kõikidel juhtudel, välja arvatud ühe ettevõtte arvates, kes ei osanud öelda, mis võiks olla nende ettevõtte esimene samm keskkonnasäästliku raamatupidamise poole, väitsid, et nende esimene samm oleks paberivaba raamatupidamise kasutuselevõtt ja dokumentide digitaliseerimine täielikult.

Kokkuvõtteks selgus ankeetküsitluse tulemustest Eesti ettevõtete keskkonnasäästlikkuse olulisus raamatupidamise korraldamisel ning keskkonnasäästliku raamatupidamise ja keskkonnasäästlikkuse dimensiooni arvestava raamatupidamise rakendamise meetmed. Lisaks selgus ka, kuidas erinevad roheline finantsarvestuse meetmed mõjutavad ettevõtete edukust.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Aasna, S.** (2016). Kuidas e-riigiga sammu pidada: e-arvetele üleminek vajab ettevalmistusi juba nüüd. – *Raplamaa sõnumid*. Nr 36. [e-ajakiri] aplamaasonumid20160907.2.19.1&srpos=24&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA-digitaalne+raamatupidamine----- (18.04.2021)
- AS Tallinna Vesi. (2019). AS Tallinna Vesi keskkonnanaruanne 2019. [on-line] <https://tallinnavesi.ee/wp-content/uploads/2020/12/Keskkonnanaruanne-2019.pdf> (20.05.2021)
- Bhimani, A.** (2004). Management Accounting in the Digital Economy. England: Oxford Scholarship Online. [on-line] <https://oxford-universitypressscholarship-com.portaal.nlib.ee:2443/view/10.1093/0199260389.001.0001/acprof-9780199260386-chapter-2> (18.04.2021)
- Datta, R.** (2012). Green accounting: what? Why? Where we are now and where we are heading – A closer look. [e-ajakiri] <file:///C:/Users/Kasutaja/Downloads/1434-3208-1-SM.pdf> (15.05.2021)
- Eliwa, A., Aboud, A., Saleh, A.** (2019). Critical Perspectives on Accounting. [e-raamat] <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1045235419300772>
- Engel, H.W., Moora, H.** (2010). Samm-sammult EMAS-i registreemiseni: Lühülevaade Euroopa Parlamendi ja nõukogu keskkonnanajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi (EMAS) määruse nr 1221/2009 rakendamisest. Tallinn: Säästva Eesti Instituut. 21 lk. [raamat]
- Food and Agriculture Organization of the United Nations (UNECE). (2018). Measuring the value of Forests in a Green Economy. New York and Geneva: United Nations. 27 lk. [raamat]
- Grenman, H.** (2012). Roheline raamatupidamine. [e-ajakiri] <https://www.rmp.ee/raamatupidamine/raamatupidamine-yldiselt/roheline-raamatupidamine-2012-11-02> (18.04.2021)
- Kaunis, A.** (2020). Digitaalne raamatupidamine kui tehnoloogiline ja mõtteviisi muutus. – *Äripäev*. [e-ajakiri] <https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=aptopsada20201203.2.28> (18.04.2021).
- Keskkonnaministeerium. (2003). Keskkonnanajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi rakendamise juhised. Tallinn: Infotrükk. 45 lk. [raamat]
- Keskkonnaministeerium. (s.a). EMAS organisatsioonid Eestis. [on-line] <https://www.keskkonnaagentuur.ee/et/eesmargid-tegevused/emas/emas-organisatsioonid-eeesti> (04.05.2021)
- Keskkonnaministeerium. (s.a). Keskkonnanajuhtimissüsteemid. [on-line] <https://www.envir.ee/et/keskkonnanajuhtimissusteemid> (18.04.2021)

- Khanom, T.** (2017). Cloud accounting: A theoretical Overview – *IOSR Journal of Business and Management*. [e-ajakiri]
file:///C:/Users/Kasutaja/Downloads/Cloud_Accounting_A_Theoretical_Overview.pdf
 (14.05.2021)
- Kurim, M.** (2015). Paberivaba raamatupidamine on tulevane reaalsus. – *Spetsialist*. [e-ajakiri]
<https://www.rmp.ee/data/RMPeeSpetsialistA5Jaanuar2015.pdf> (18.04.2021)
- Reconsidering systematic factors during the Covid-19 pandemic – The rising importance of ESG.
 (2021). <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1544612320316846> (10.05.2021)
- Registrite ja Infosüsteemide keskus. (2020). E-arveldaja tutvustus. [on-line] <https://www.rik.ee/et/e-arveldaja/tutvustus> (18.04.2021)
- Teollisuuden Voima Oyj. (2008). Environmental Impact Assessment Report: Extension of the Olkiluoto Nuclear Power Plant by a Fourth Unit. Eura Print. 217 lk. [raamat]
- Registrite ja Infosüsteemide Keskus. (2008). EMTAK tegevusalad. [on-line]
https://www.rik.ee/sites/www.rik.ee/files/elfinder/article_files/emtak_2008_pdf_0.pdf
 (19.05.2020)
- VKE seadus. (vastu võetud 17.06.2014, viimati jõustunud 26.06.2014). – *Euroopa Liidu Teataja*
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0651&from=EN>
 (20.05.2021)
- Campos, A., Alvarez, A., Mesa, B., Oviedo, J. L., Caparros, A.** (2021). Forest Policy and Economics. Spain: Spanish National Research Council and Institute for Public Goods and Policies. [e-raamat] <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1389934121000885>
 (20.05.2021)
- Raamatupidamise seaduse muutmise seadus. (vastu võetud 20.02.2019, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 01.07.2019). – *Riigi Teataja* <https://www.riigiteataja.ee/akt/115032019003>
 (20.05.2021)
- Rahandusministeerium. (2020). E-arved. [on-line]
<https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigihaldus/e-arved> (20.05.2021)
- Keskkonnaagentuur. (2021). EMAS. [on-line] <https://www.keskkonnaagentuur.ee/et/eesmargid-tegevused/emas> (20.05.2021)
- European Commission. (2021). Environment. [on-line]
https://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm#wtEtransModal (20.05.2021)
- Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioon. (2021). Keskkonnuaruanne. [on-line]
<https://ekja.ee/et/keskkonnajuhtimine/keskkonnateabe-edastamine/saastva-arengu-aruanne/>
 (20.05.2021)
- Keskkonnaministeerium. (2021). Keskkonnuaruanne. [on-line]
https://www.envir.ee/sites/default/files/emas_voldik.pdf (20.05.2021)

- Keskkonnaamet. (2021). Aastaruande esitamine. [on-line]
<https://www.keskkonnaamet.ee/et/eesmargid-tegevused/valisohukaitse/aastaruande-esitamine>
(20.05.2021)
- Statistikaamet. (2020). ERO024: Statistilise profiili kuuluvad ettevõtted omaniku liigi ja maakonna järgi, haldusjaotus seisuga 01.01.2018. [on-line]
https://andmed.stat.ee/et/stat/majandus_majandusüksused_ettevetjad/ERO24 (20.05.2021)
- Nurmet, M., Mõtte, M., Lemsalu, K., Lehtsaar, J.** (2019). Bioenergy in agricultural companies: financial performance assessment. [on-line]
https://dspace.emu.ee/xmlui/bitstream/handle/10492/4743/BSE2019_Vol17No3_Nurmet.pdf?sequence=4&isAllowed=y (20.05.2021)

LISAD

Lisa 1. Näide keskkonnamõju ja -aspektide kirjeldusest

(Keskkonnaministeerium 2003:30)

Tegevus	Äritegevuse olelutsükli etapid	Keskkonnamõju laad
<p>Tootmises kasutatavate plastmaterjalide ostmine Paberi, kartongi ja trükiste ostmine</p>	<p>Hankimine – tootmises, turustuses ja turunduses kasutatavate materjalide ostmine</p>	<p>Mittetaastuvate loodusvarade ammendumine Bioloogilise mitmekesisuse vähendamine, globaalsoojenemine ja veereostus</p>
<p>Toote pressimine Toote pressimine ja trükkimine</p>	<p>Tootmine – toote valmistamine</p>	<p>Globaalsoojenemine ja hapestumine Kohalik õhusaaste (alumiiniumi-, laki-, tindi ja trükivärvi- ning lahustijäägid)</p>
<p>Graafika loomine tootepakendite ja müügiedendusmaterjalide jaoks Kontroitoimingud, milles kasutatakse energiat, paberit ja kontoriseadmeid</p>	<p>Turundus ja haldamine – toodete ja teenuste arendus, müügiedendus ja turundus</p>	<p>Jäätmete tekitamine fotograafia materjalide ning metalle ja happeid sisaldavate kemikaalide kasutamise ja kõrvaldamise kaudu Globaalsoojemine ja jäätmete tekitamine</p>
<p>Kartongi ja termokahaneva plasti kasutamine veopakendis Autovedu ja õhuvedu</p>	<p>Turustus – toodete vedu maanteel ja õhus tootmiskohtadest jaotuskeskustesse ning hulgi- ja jaemüüjatele</p>	<p>Loodusvarade kasutamine ja jäätmete tekitamine Globaalsoojenemine ja kohalik õhusaaste; naftavarude kahanemine; liiklusummikud ja mürahäiring</p>
<p>Tootepakendi tarbijapoolne kõrvaldamine</p>	<p>Jäätmete kõrvaldamine – tarbijapoolne jäätmete kõrvaldamine tarbijate poolt, laoülejääkide ja jäätmete kõrvaldamine korduskasutamise, ringlussevõtu, prügilasse ladestamise või põletamise teel</p>	<p>Olmejäätmevoogude suurenemine</p>

Lisa 2. Küsimustik Eesti ettevõtete seas keskkonnasäästliku ja keskkonnasäästlikkuse dimesiooni arvestava raamatupidamise teemal

Lugupeetud vastaja!

Mina olen Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi maamajandusliku ettevõtluse ja finantsjuhtimise 3. kursuse tudeng Kerli Kuus. Järgnev küsimustik teostatakse bakalaureusetöö raames, mille teemaks on "Keskkonnahoiu põhimõtete rakendamine raamatupidamise korraldamisel Eestis". Bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada, kui paljud Eesti ettevõtted kasutavad keskkonnasäästlikku raamatupidamist, kuidas seda rakendatakse ning kuidas on see mõjutanud ettevõtete edukust. Vastama on oodatud kõikide ettevõtete omanikud ja raamatupidajad. Ankeet on anonüümne ja küsimuste vastuseid kasutatakse lõputöös üldistuste tegemiseks. Iga arvamus on oluline ja olen väga tänulik, kui leiata vastamiseks umbes 5-10 minutit, et küsitluses osaleda.

* Kohustuslik

1. Ettevõtte tegevusala *

- Primaarsektor (põllumajandus; metsamajandus; kalandus; mäetööstus)
- Sekundaarsektor (töötlev tööstus; elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine; veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus; ehitus)
- Tertsiaarsektor (hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja -rataste remont; veondus ja laondus; majutus ja toitlustus; info ja side; finants- ja kindlustustegevus; kinnisvaraalne tegevus; kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus; haldus- ja abitegevused; avalik haldus ja riigikaitse; haridus; kohustuslik sotsiaalkindlustus, tervishoid ja sotsiaalhoolekanne; kunst, meelelahutus ja vabaaeg; muud teenindavad tegevused)

2. Millises maakonnas Teie ettevõtte tegutseb? Näiteks Tartu maakond. *

Lisa 2 järg

3. Ettevõtte suurus *

- Mikroettevõtte
- Väikeettevõtte
- Keskmise suurusega ettevõtte
- Suurettevõtte

4. Palun hinnake, kuidas alljärgnevad väited kehtivad Teie ettevõtte kohta. *

Keskkonnasäästlik arvestus sisaldab rohelist raamatupidamist. Roheline raamatupidamine - finantsarvestusega paralleelselt ettevõtte keskkonnakulude- ja tulude arvestamine. Raamatupidamine võib olla korraldatud ettevõttes osaliselt keskkonnasäästlikul viisil, see tähendab, et kasutate e-arveid, paberivaba raamatupidamist või mingit muud viisi, mis aitab kaasa keskkonna säästmisele.

0 - ei rakendata üldse

1 - rakendatakse üksikutele juhtudel

2 - rakendatakse vähesel määral

3 - rakendatakse keskmisel määral

4 - rakendatakse peaaegu täielikult

5 - rakendatakse täiel määral

Keskkonnasäästlikkus on ettevõttele oluline ()

Keskkonnasäästlikkuse arvestus on ettevõttes rakendatud ()

Ettevõtte kasutab rohelist raamatupidamist ()

Tulevikus võtab ettevõtte kasutusele keskkonnasäästliku/roheline raamatupidamine ()

Keskkonnasäästlikkuse arvestus suurendab ettevõtte kasumit ()

Keskkonnasäästlikkuse arvestus suurendab kulusid ()

Ettevõtte koostab keskkonnaaruandeid ()

Ettevõtte kasutab keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi ()

Lisa 2 järg

5. Millised keskkonnasäästlikud meetmed on raamatupidamise korraldamisel kasutusel Teie ettevõttes? *

Paberivaba raamatupidamine - kogu raamatupidamise korraldamine elektrooniliselt

0 - ei rakendata üldse

1 - rakendatakse üksikudel juhtudel

2 - rakendatakse vähesel määral

3 - rakendatakse keskmisel määral

4 - rakendatakse peaaegu täielikult

5 - rakendatakse täiel määral

E- arved ()

E-arveldaja keskkonna kasutamine ()

Dokumentide digitaliseerimine ()

Digitaalne arhiveerimine ()

Elektrooniline raamatupidamistarkvara ()

Paberivaba raamatupidamine ()

6. Kuidas aitab keskkonnasäästlik raamatupidamine kaasa ettevõtte edukusele? Valige loetelust kõik sobivad variandid, mis iseloomustavad Teie ettevõtet. *

- Väiksem ajakulu
- Lihtsam, kiirem ja mugavam asjaajamine
- Parem maine
- Suurem kasum
- Madalam intressimäär
- Parem ettevõtte juhtimine
- Suuremad kulud tehnikale
- Suuremad keskkonnakulud
- Keerulisem seadusandlus
- Muu

Lisa 2 järg

7. Eeldatavasti hoiab Eesti keskmine suurettevõtte kokku 200 000€ aastas vaid e-arvetega. Võrreldes Teie ettevõtte raamatupidamist keskkonnasäästliku raamatupidamisega, siis kui palju Teie ettevõtte ligikaudselt aastas säästab? Vastusesse palun kirjutage vastav summa. Näiteks 50 000. *

8. Juhul kui Teie ettevõtte ei kasuta hetkel keskkonnasäästlikku raamatupidamist, siis kirjeldage lühidalt, milline võiks olla Teie esimene samm keskkonnasäästliku raamatupidamise poole.

LIHTLITSENTS

Lihtlitsents lõputöö salvestamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ning juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Mina, Kerli Kuus, sünniaeg 07.05.1999,

1. annan Eesti Maaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda koostatud lõputöö „Keskkonnahoiu põhimõtete rakendamine raamatupidamise korraldamisel Eestis“, mille juhendaja on Maire Nurmet:

1.1. salvestamiseks säilitamise eesmärgil,

1.2. digiarhiivi DSpace lisamiseks ja

1.3. veebikeskkonnas üldsusele kättesaadavaks tegemiseks kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Lõputöö autor /digitaalselt allkirjastatud/ Tartu, 25.05.2021

Juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Luban lõputöö kaitsmisele.

Maire Nurmet /digitaalselt allkirjastatud/ 25.05.2021